

Twee predcaties van

Ds. Joachim Mobachius (1699-1790)

**Waarin hij handelt over de bekering der Joden en de heerlijke
toekomstige staat der Kerk op aarde.**

1^e predcatie over Jeremia 50:4 en 5.

2^e predcatie over Jesaja 61:4.

Predicatie

**Een uitverkorene nog zijnde in de staat der overtuiging
Vertoond uit**

Jeremia 50:4 en 5.

“In dezelve dagen en terzelfder tijd, spreekt de HEERE, zullen de kinderen Israëls komen, zij en de kinderen van Juda tezamen; wandelende en wenende zullen zij heengaan, en den HEERE hun God zoeken. Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; zij zullen komen en den HEERE toegevoegd worden met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten.”

(Pag. 73 t/m 110 uit ‘De staat van een uitverkorene zo voor, als bijzonder onder, en na zijn bekering’, deel 1. De 2^e predicatie.)

Inleiding.

Als Noach, om te vernemen of de wateren van de zondvloed gedaald waren van den aardbodem, eerst tevergeefs een raaf had uitgelaten, die dikwijls heen en weer ging, en zijn aas vond buiten de ark, op de driftige dode lijken, en daarom niet wederkeerde tot dezelve, zo wordt verhaald, dat hij daarna een duif van zich uitliet; maar de duif vond geen rust voor het holle van haar voet, waarom zij wederkeerde tot hem in de ark; terwijl hij zijn hand uitstak en nam ze en bracht ze tot zich in de ark. Gen. 8:7, 8 en 9.

Het lust ons dit eens te vergeestelijken, of hieruit deze geestelijke bedenkingen te trekken.

1. De raaf, zijnde een onreine vogel, kan ons verbeelden de staat van alle onbekeerde en verworpingen, die liggen in de geestelijke onreinheid en walgelijkheid van de drek van hun zonden, omhangen met een zwarte moormanshuid die ze noch kunnen, noch willen afleggen en veranderen. Weggeworpen op de vlakke des velds, vertreden in haar bloed, azende nergens anders op, dan op het onrein en zondig aas van de wereld en van hun stinkende begeerlijkheden. En kunnen het zeer gemakkelijk buiten de ware Ark der rust, de zalige gemeenschap van God in Christus stellen. Wetende raad met haar geweten, en wanende het leven harer hand gevonden te hebben, als oorzaak, waarom zij niet geestelijke krank zijn, of zeggen, het is met mij buiten hoop. Maar

2. Wat de duif aangaat, gelijk die is een reine vogel, vanouds in de wet ten offer geschikt, deze kan ons als voorbeeld heel zoet afbeelden, de staat van een uitverkoren gelovige, nu aanvankelijk aan zichzelf ontdekt en ziende zijn gemis en vervreemding van de Heere bij Geestes licht; zijnde gevoelig geraakt, omdat hij van de Heere zo jammerlijk is afgezworven, en zo lang buiten de gemeenschap van een volzalige Verbondsgod in Christus, als de ware Ark van de rust der ziel had omgezworven; vindende in en op al de wateren van de wereld en deszelfs zondige vermakingen geen ware rust, troost, vergenoeging en blijdschap voor het hol van zijn voet, en niets dat de holle en begerige verlangens van de ziel vervullen en verzadigen kan. Ziende nu met de verloren zoon, hoe dat zulks alles maar moest vergaan van honger, terwijl er overvloed van brood en geestelijk zielenvoedsel is in het huis van de hemelse Vader. Wordende nu (als tot het uiterste gebracht zijnde) geperst en gedronken om weder te keren tot de Heere, de Springader des levendigen waters, de ware Ark en Schuilplaats der ziel, daar zij alleen behoudenis, rust, het leven en de overvloed kan vinden.

Maar het is ook opmerkelijk, dat er bij verhaald wordt dat Noach zijn hand uitstak en ze (te weten de duif) nam en bracht ze tot zich in de ark, op het slot van vers 9. Iets dat ons zeer zoet verbeelden kan, deels de dodelijke onmacht van de ziel, om zichzelf weder terecht te brengen, zo de Heere uit vrije genade dezelve niet eerst voorkomt en trekt; deels de wonderen van Gods liefde en ontferming over Zijn lievelingen, als dewelke dat omzwerfend duifje zeker ter bestemder tijd zal en wil terecht brengen en de hand van Zijn Geest naar dezelve uitsteken om het wederom tot Zich te brengen in de ware Ark der rust.

En om ons met een al te breedvoerige voorafpraak niet langer bezig te houden, zulks alles zal ons nader vertoont worden uit de woorden van onze tekst, daarin we uit de wederkering van Israël en Juda tot de Heere, met schaamte en boetvaardige tranen, nu aan haarzelf ontdekt en tot het navragen naar de goede weg gebracht zijnde, als in een prent zullen zien en wensen te vertonen, hoe het op gelijke wijze toegaat, en dit de gewone handelswijze van God is met een ziel die aan zichzelf ontdekt is van haar vervreemding van de Heere en droevig omzwerfen buiten Zijn zalige gemeenschap. Want hoewel we vooraf graag toegeven dat in onze tekst eigenlijk bedoeld wordt op de overtuiging en bekering en wederkering der Joden tot de Heere hun God, zo zal het ons ook zeer duidelijk daaruit blijken dat het op gelijke wijze toegaat met een iegelijk uitverkoren vat, welke het God behaagt aan zichzelf te ontdekken en tot Zijn gemeenschap over te brengen. En wijl wij voornemens waren, als de Heere ons daartoe verder licht, invloed, kracht en leven zal gelieven te vergunnen, om in verscheiden leerredenen af de

schetsen “de staat van een uitverkorene, voor, onder en na zijn bekering, deszelfs aard, gedrag, verscheidene ontmoetingen, bevindingen, afwisselende gestaltens, aanwas in de genade en heilzaam uiteinde, tot ontdekking en overtuiging van onbekeerde, tijdgelovige en bijna christenen, en tot besturing, opbouw, vertroosting en bevestiging van hun wiens werk in waarheid is.” Zo dachten wij niet ondienstig te zijn, het stuk van de grond af te beginnen en wat uitvoerig uit te halen en u te leiden langs de voornaamste wegen die God met Zijn keurlingen houdt, beginnende van hun eerste overtuiging af. En dus niet ongepast te zijn, daartoe nog vooraf te doen gaan, deze onze nadrukkelijke en zielroerende keurstof, die we verkozen hadden tot een onderwerk van onze derde verhandeling, waarin we aanleiding zullen vinden om hetgeen wij in onze tweede verhandeling¹ nopens een uitverkorene aan zichzelf ontdekt, uit Paulus overtuiging op de weg naar Damascus beschouwd hebben, nu nog een weinig verder te vervolgen, als de profeet zegt: “In dezelve dagen en terzelfder tijd, spreekt de HEERE, zullen de kinderen Israëls komen, zij en de kinderen van Juda tezamen; wandelende en wenende zullen zij heengaan, en den HEERE hun God zoeken. Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; zij zullen komen en den HEERE toegevoegd worden met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten.”

Dat in ons teksthoofdstuk naar de letter wordt bedoeld op de inneming van Babel, door Cyrus of Kores, koning van Persen en de daarop volgende wederkering van Juda uit de zeventigjarige gevangenis van Babel, onder Kores gunstige toelating, alsook van enige van de kinderen Israëls, verstrooid in andere landen, naar Kanaän en deszelfs hoofdstad Jeruzalem, en tot de openbare godsdienst op Sions tempelberg, zulks kan niet ontkend worden en zou van ons makkelijk van vers tot vers (zo het ons geluste) kunnen aangetoond worden, maar dat zou te veel tijd wegnemen, en sommige misschien vervelen. Ook kan het van een hierna begerige door een aandachtige nalezing en overweging van ieder vers en vergelijking van onze geleerde kanttekenaren met dezelfde makkelijk vernomen worden.

Immers dit blijkt zelfs genoegzaam, zo we slechts maar de woorden van onze tekst in haar verband en samenhang, met de even voorgaande wat nader overwegen; want zo wordt er eerst van de inneming van de stad Babel geprofeteerd, vers 1 en 2.

Daarop wordt nader getoond in vers 3, door wie dit zou geschieden, te weten, door die van het Noorden, versta de Persen en Meden, volkeren die noordwaards van Chaldeeën gelegen waren.

Waarop dat in onze tekst wordt getoond, hoe dat in dezelve dagen en terzelve tijd Juda en enige van de tien stammen van de kinderen Israëls, vrijheid zouden ontvangen om weder te keren naar Sion in hun land, als er staat: “In dezelve dagen en terzelfder tijd, spreekt de HEERE, zullen de kinderen Israëls komen, zij en de kinderen van Juda tezamen; wandelende en wenende zullen zij heengaan, en den HEERE hun God zoeken. Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn”.

Ondertussen kan men niet ontkennen dat de lichamelijke verlossing van Israël, niet alleen uit Egypte, maar ook uit Babel en het invoeren en wederkeren deszelfs in het land hunner erfenis, een prent en zinnebeeld is van Israëls geestelijke verlossing uit het geestelijk Egypte en Babel, van de macht en dienstbaarheid der zonde, des satans en der wereld, door de Messias. Zoals zulks thans van alle gematigde uitleggers van beide studies eenparig gesteld wordt en behalve de redenen van zoete overeenkomsten, onder andere ook daaruit blijkt. Omdat zo vaak de profeten bijna spreken van Israëls lichamelijke verlossing uit Babel, zij worden doorgaans al haast verder in de Geest verrukt tot de gemelde geestelijke verlossing en het een en het ander zo nauw samenvoegen en door elkaar mengen, dat het klaar blijkt dat zij het eerst als een prent en zinnebeeld van het tweede aanmerken.

---

¹ Deze predicatie gaat over Handelingen 9:3 en 4. KJB

Een duidelijk bewijs vindt men onder andere in Zach. 9 en Jer. 31. Waardig om met oplettendheid nagezien te worden. En zo men deze stelregel niet houdt in de uitlegging van de profetieën, zo is het onmogelijk op sommige plaatsen de profeten recht te verstaan, of een goede orde en samenhang in hun profetieën te ontdekken, terwijl het vaak gebeurt dat zij in het ene vers of gedeelte spreken van Israëls lichamelijke gevangenis of verlossing in en uit Babel en in het andere vers of gedeelte straks onmiddellijk daarop zo een grote sprong doen, meldende van zaken die niet anders als met veel verwringing, van de geestelijke gevangenis en verlossing van de uitverkorene in en uit de geestelijke gevangenis, zo-even gemeld, kunnen verstaan worden.

Dit hebben onze geleerde Bijbelkanttekenaren ook zeer wel opgemerkt en getroffen, terwijl niet alleen in het opschrift van dit ons teksthoofdstuk gezegd wordt, dat daarin voorkomt een: “Wijdloppige profetie van de versterking van de stad Babel en van het land der Chaldeeën, door de Perzen en Meden, vanwege haar afgoderij, tirannie en hoogmoed; met tussengevoegde schone beloften van de verlossing van het Joodse volk uit de Babylonische gevangenis, en van de algemene kerk uit de geestelijke gevangenis door den Messias.” Maar ook in kanttekening nr. 12 staat dat wat het geestelijke, dat in onze tekst NB het voornaamste is, aangaat, men kan zien boven in hoofdstuk 3:18 met de aantekening, alwaar zij de gevangenis van Babel in nr. 50 noemen ‘een beeld der geestelijke gevangenis, en verlossing daaruit door Christus.’

Trouwens, dat dus in het bijzonder ook de woorden van onze tekst meest geestelijk verstaan moeten worden en haar opzicht hebben op de geestelijke verlossing en wederkering van Israël uit het geestelijke Babel der zonde en der wereld, tot de schoot van het geestelijk Sion, zulks blijkt uit de inhoud zelf en dat bewijzen wij verder met deze redenen:

1. Omdat hier wordt geprofeteerd van een *aankomen* en *wederkeren*, zowel van de kinderen Israëls, als van Juda in Kanaän en te Sion. Hetgeen naar de letter zo zeer niet kan verstaan worden, daar in de wederkering van de kinderen van Juda uit Babel naar Kanaän, slechts maar een klein gedeelte van de kinderen Israëls zich daarbij gevoegd hebben en de vorige in andere landen verstrooid zijn gebleven, zelfs tot na de komst van de Messias; gelijk dus de apostel Petrus en Jacobus hun brieven in die latere tijden zelfs nog hebben geschreven aan de Joden die in de verstrooiing waren, als uit het opschrift van hun brieven blijkt.

Hiervandaan is het dat Jer. 3:14, het getal dergene die van de kinderen Israëls uit Babel naar Kanaän zouden wederkeren, zo klein voorkomt, dat het bepaald wordt tot een uit een stad en twee uit een geslacht, als er staat: “Ik zal u aannemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en zal u brengen te Sion.” Hetwelk daar van het huis Israëls, het volk van de tien stammen, in tegenstelling van het huis van Juda beloofd wordt en dat ook Josephus (Antiq. Lib. II cap. 4 en 5) getuigd en waarover wij ons misschien, als de Heere ons verder lust, kracht en leven vergunt in een ander werk, genoemd: ‘De aanstaande bekering van Joden en heidenen, nevens de val van de antichrist en de daarop volgende heerlijke kerkstaat, uit verschillende gewichtige profetieën vertoont’ nader hopen uit te laten. Daar we de verder betoging daarvan en van vele andere zaken, tot die materie dienende, daartoe uitstellen, hoewel we even daarom met opzet thans omtrent dit stuk ons een weinig breder uitlaten, om tot een klein voorproefje te mogen strekken, van hetgeen wij zeer uitvoerig nog eens wensen te vertonen.

2. Omdat van hen getuigd wordt dat zij niet alleen *wandelende*, maar ook *wenende* zouden heen gaan. Welk wenen in opzicht van hun wederkeren uit het eigenlijke Babel naar Kanaän zo zeer geen plaats in dat volk kon hebben, als alleen maar in een zekere betrekking, zoals we in de verklaring nader zullen tonen; daar anders derzelve wederkering voor hen geen stof van geweest, maar van gejuich en grote blijdschap was, als waarop de belofte ziet in het letterlijke, Ps. 126:5: “Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.” En Jer. 31:11 en 12. “Want de HEERE heeft Jakob (versta de nakomelingen Ds. J.M.) vrijgekocht, en Hij heeft hem verlost

uit de hand desgenen die sterker was dan hij. Dies zullen zij komen en op de hoogte van Sion juichen” enz.

3. Omdat van dit volk van Israël en Juda, hier beloofd wordt, dat zij de Heere zouden toegevoegd worden met een eeuwig verbond, dat niet zal vergeten worden, op het slot van ons tekstvers. Dat immers in alle volle kracht geen plaats gehad heeft in degene, die oudtijds uiterlijk uit Babel naar Sion zijn wedergekeerd, terwijl dan moest volgen, dat zij allen bekeert en ware gelovigen geweest, en dus ook zekerlijk zalig geworden zijn, hetgeen verre vandaar is.

Ondertussen zijn we niet vreemd, dat in onze tekst bijzonder bedoeld wordt op de **bekering der Joden in het laatste der dagen, of hun eindelijke wederkering tot de Heere hun God, en David hun koning**, als uit het geestelijk Babel van het antichristendom, hetwelk duidelijk in de profetische Schriften voorkomt, zal gevallen en deszelfs afgoderij en beeldendienst vernietigd zijn; en daartoe hebben wij deze redenen:

1. Omdat in het vorige tweede vers van de overwinning van Babel en de vernietiging van deszelfs afgoden- en beeldendienst, Bel en Merodach reeds geprofeteerd was en het ons nu reeds gebleken is uit onze Kanttekenaren en andere redenen, dat deze dingen tevens zinnebeelden van geestelijke zaken zijn die daaronder opgezwachteld liggen.

2. Omdat wij weten, dat alsdan de stammen wederom verenigd zullen worden, die als nog niet verenigd zijn, en dus de kinderen Israëls en Juda tezamen wederom zullen gevoegd worden en tezamen de Heere zullen toegevoegd worden, zoals hier beloofd wordt in onze tekst. Immers zo zij verenigd waren en dus tezamen zich bekeert hadden tot de Heere, zo moest het geschied zijn kort na de hemelvaart van Christus, hetwelk echter geen plaats heeft gehad en evenwel nog eens plaats zou hebben in het laatste der dagen, volgens de voorzegging in Ezech. 37. Daar wordt zulks zeer breedvoerig en krachtig beloofd hoe ze dan eens samen zullen verenigd en de Heere gezamenlijk toegevoegd worden. Zoals we ook daaruit op zijn plaats zulks nader hopen te betogen en wel bijzonder uit die voorafgaande nadrukkelijke prent van een vallei dorre doodsbeenderen, waarvan elk been naderde tot zijn been, nadat er een Geest des levens en een heilige beroering daarin gekomen was enz.

3. Omdat hier een algemene bekering of wederkering van de Joden tot de Heere beloofd wordt, en dus niet van sommige, maar van gans Israël en Juda, hetwelk geen plaats gehad heeft na de hemelvaart van Christus, wanneer slechts maar enige weinige Joden bekeerd zijn; doch hetwelk nog eens zal plaats hebben in het laatste der dagen, als eens gans Israël zal zalig worden, volgens de voorzegging van Paulus in Rom. 11:26.

4. Omdat hetgeen hier voorspeld wordt van de kinderen Israëls en Juda, hoe zij in dezelve dagen zullen komen en wandelende en wenende zullen heen gaan en de Heere hun God zoeken, enz. overeenstemt met enige gelijklopende profetieën waarin duidelijk van de bekering der Joden in het laatste der dagen geprofeteerd wordt als in Hosea 3:5. Daarna, te weten, nadat de kinderen Israëls na vele dagen zouden gezeten hebben zonder koning, zonder vast, zonder offer enz. (gelijk het is ten deze dagen) zullen de kinderen Israëls zich bekeren en zoeken de Heere hun God en David hun Koning, dat is de Messias, de tegenbeeldige David, en zij zullen vrezende komen tot de Heere in het laatste der dagen.

Terwijl nu de bekering der Joden, zo in het eerste, als laatste der dagen, een zekere meer gemene waarheid tevens insluit, namelijk de bekering van de zondaren van de duisternis tot het licht en van de macht des satans tot God. Zo ligt dan ook deze geestelijke waarheid in onze tekst opgesloten, waarbij we vervolgens in onze verklaring nu ook bijzonder zullen staan blijven en waaruit vooraf de nuttigheid en dienstbaarheid van deze onze keurstof kan blijken, ons vergenoegende dat wij bijwege van voorbereiding, dus vooraf reeds over het meer bijzondere, waarop in onze tekst voornamelijk mocht bedoeld worden, onze gedachten

zediglijk geuit hebben; des we daarmee dan ook in de verklaring ons niet te lang zullen bezig houden.

Predicatie.

Opdat we dan deze onze tekstwoorden in een goede orde wat nader mogen overwegen, zo staat ons daarin te letten:

I. Op het heugelijke getuigenis of de belofte, die hier van en aan de kinderen Israëls en Juda gedaan wordt, hierin bestaande dat zij zouden komen, dat zij wandelende en wenende zouden heen gaan, dat zij den Heere hun God zouden zoeken enz.

II. Op de tijd, wanneer dit geschieden en zijn vervullen erlangen zou, dat is in dezelve dagen en terzelve tijd.

III. Op de vastigheid en gewisse zekerheid van deze belofte, als er wordt bijgedaan: spreekt de Heere.

Aanbelangende het eerst, daarin staat ons vooraf acht te geven op de personen die het onderwerp zijn van deze belofte, uitgedrukt en bestempeld met de naam van ‘de kinderen Israëls en Juda’.

Israël, en dus de kinderen Israëls, weten we is een bekende naam in de heilige Bladeren, waarmee in het eerst al de nakomelingen van vader Jacob, ook Israël genoemd, of het volk der 12 stammen vereerd en benoemd zijn tot aan de dood van Salomo. De reden is, omdat zij tot aan deszelfs dood maar één koninkrijk uitmaakten. Maar terwijl na Salomo’s dood onder zijn zoon Rehabeam die stammen verdeeld zijn in twee koninkrijken en dus gescheurd en twistend zijn geworden. Zo is het dat die stammen die Davids huis verlieten en tien in getal waren en dus de grootste menigte uitmaakten, Israël genoemd werden, welke Jerobeam tot hun koning aannamen die uit staatskunde de kalverdienst te Dan en Bethel oprichtte. Terwijl die stammen, die aan Davids huis getrouw bleven, te weten die van Juda en Benjamin, met de naam van Juda bestempeld werden en dus Rehabeam, Salomo’s zoon tot hun koning verkoren en getrouw bleven aankleven, alsook de ware godsdienst te Jeruzalem in de tempel van Salomo, met welke dan ook de Heere was.

Als hier nu wordt gesproken van de ‘kinderen Israëls en Juda’, en beloofd dat ze tezamen zullen wederkeren uit Babel naar Kanaän, zo is dit voor sommige geleerden moeilijk om deze belofte letterlijk te verstaan, niet wel wetende goed te maken de vervulling, dat de kinderen Israëls, zowel als de kinderen van Juda zouden wedergekeerd zijn, gelijk hier echter beloofd wordt. Alzo de kinderen Israëls door de Assyriërs vervoert en onder de volkeren verstrooid, volgens hun zeggen nooit zijn wedergekeerd, enige weinige uitgezonderd die met Juda uit Babel wederkeerden, Jer. 3:14. Hetgeen ons ook niet duister voorkomt in Jes. 49:5, daar geprofeteerd word van de wederbrenging der Joden in Kanaän, wordt gezegd: ‘Maar Israël zal zich niet verzamelen laten’.

Maar wat de belofte gedaan aan de kinderen van Juda aangaat, daar omtrent is anders geen zwaarigheid om de vervulling daarvan letterlijk te vinden, daar het bekend is dat de onderdanen van Juda als zij nu de tijd van zeventig jaren in Babel gevangen geweest zijn, en daaruit verlost werden, door de vrijheid, hen gegeven door Cyrus of Kores, koning der Perzen (als hij nu de Chaldeeën geslagen en overmeesterd had) om weder te keren naar hun land, die dan daarop ook naar Kanaän opgetrokken zijn en dat erfland omtrent tot veertig jaren na Christus’ kruisiging of hemelvaart bewoont hebben, maar daarna door de Romeinen onder het beleid van hun veldheer Titus Vespasianus overwonnen ten dele gedood en ten dele herwaarts en derwaarts in andere landen verstrooid zijn, in welke verstrooiing zij nog leven, zowel als het gros van de tien stammen van Israël in hun eerste ballingschap waaruit zij nooit verlost of wedergekeerd zijn.

Hierop dient tot antwoord, dat er echter wel in een flauwe zin in onze tekst geogd kan worden op die weinige die nochtans uit Israël met Juda naar Kanaän zijn wedergekeerd, wordende er dus beloofd dat enige van de kinderen Israëls met die van Juda zouden wederkeren, maar alleen in het algemeen; de kinderen van Israël zullen komen, dat dan van enige uit hun moet verstaan worden, die zich bij de kinderen van Juda gevoegd hebben. Behalve dat Kores de kinderen van Israël zowel vrijheid gaf om weder te keren, als die van Juda, zodat het verzuim daarvan henzelf te wijten was.

Daarenboven kan men dit ook (na de aanmerking van onze geleerde Kanttekenaren) verstaan, bepaaldelijk van die kinderen van Israël die van de tien stammen in het land van Kanaän overgebleven zijn, daarna met die van Juda en Benjamin gevankelijk naar Babel weggevoerd, en met dezelve uit die gevangenis wedergekeerd zijn, hetgeen hier dan beloofd wordt, zie 1 Kron. 9:3 en Neh. 11:3.

Zo zijn dan deze gemelde kinderen van Israël, met die van Juda tezamen op hun bekomen vrijheid als verenigde broeder heen gegaan naar Kanaän en sinds die tijd ook in zover de stammen wederom verenigd geworden; en zo heeft het Joodse volk sinds die tijd de gedaante van een republiek of gemenebest bekomen en dus zijn ze sindsdien in zoverre met elkaar verenigd gebleven, dat hier tevens als een weldaad beloofd wordt.

Met betrekking echter op de geestelijke zin, of de wederkering der Joden tot de Heere in het laatste der dagen (waarop we menen dat om gemelde redenen hier bijzonder bedoeld wordt), verstaan wij door deze kinderen Israëls de uitverkoren gelovigen uit Israël, het overblijfsel naar de verkiezing; of dezulke die wandelen in de voetstappen van hun gelovige vader Jacob of Israël, als die door de kracht van hun gebeden, smekingen, zuchtingen, tranen alsook van hun liefde, geloof, hoop en wat dies meer is, worstelende met de machtige Jacobs, zich vorstelijk gedragen en het overwinnen. Want Paulus leert ons dat ze niet allen Israël zijn die uit Israël zijn, Rom. 9:6 en hij gewaagd terecht van een Israël Gods, Gal. 6:16.

Door Juda moet men dan wijders dezulken verstaan die naar de kracht van die naam rechte lovers en belijders zijn, lovende en prijzende de Heere vanwege het heil en grote verlossingswerk van de uitverkoren zondaar door de Messias aangebracht, gevende Hem van dat alles de eer Zijns Naams en zeggende met Zacharia, de vader van Johannes de Doper uit Lukas 1:68: "Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht Zijnen volke". Die dus ook rechte belijders zijn, doen belijdenis van hun zonden in het verborgen en openbaar voor God en mensen; belijdende nu ook de Christus als de ware Messias de enige Heiland van Zijn volk, noemde zich naar Zijn Naam, en komende nu vrijmoedig voor Zijn Naam, zaak, dienst en volk uit in de gezelschappen. Hoedanig zich de kinderen Israëls en Juda in kracht in het laatste der dagen zullen betonen als ze zullen bekeerd worden tot de Heere hun God en David hun Koning; en hetgeen ook plaats heeft in een iegelijk zondaar, die van de dwaling zijns wegs tot God bekeerd wordt.

Maar het wordt hoog tijd dat we van de personen tot de zaak zelf overgaan, die van hen getuigd worden, waarvan het eerste is dat zij zouden komen; waarop dan ander de wijze, hoe zij zouden komen en zich in dat komen gedragen, wordt aangewezen in de volgende woorden. Door de spreekwijze van te komen, wordt doorgaans vooraf in het algemeen uitgedrukt de gelukkige wederkering van het volk der Joden uit Babel naar Kanaän en deszelfs blijde aankomst daarin. Want doorgaans is het dat de profeten daarvan sprekende, of daarop zinspelende, zulks door een komen uitdrukken. Zo staat er in Jer. 31:9: 'Zij zullen komen met geweest' zo wederom in het even voorgaande vers: 'Met een grote gemeente zullen zij herwaarts wederkomen', en zo was met toespeling op Israëls wederkering uit Babel naar Kanaän ook geprofeteerd in Zach. 6:15: "En die verre zijn, zullen komen en zullen bouwen in den tempel des HEEREN" enz.

Door dit 'komen' wordt dan met opzicht op der Joden lichamelijke wederkeer, niet alleen in het algemeen hun optocht en wederkomst uit Babel en het land der Chaldeeën in Kanaän, en

wel te Jeruzalem en Sion, de plaats van de openbare godsdienst, te verstaan gegeven, maar ook voorspeld de gewisse zekerheid van dien, hoe duister het er ook mocht uitzien en hoe onmogelijk zulks hen ook mocht toeschijnen, alsook der Joden bereidwilligheid en volvaardigheid in deze optocht.

Doch volgens onze geleide gronden wordt hier bijzonder van een geestelijk komen en wederkeren van de Joden in het laatste der dagen tot de Heere geprofeteerd. Waardoor dan de werkzaamheid van het ware Zaligmakende geloof uitgebeeld wordt, hetwelk meermalen door 'een komen' en een 'komen tot de Heere' wordt uitgedrukt. Zo staat er in Jes. 55:1: "O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja, komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk." En Matth. 11:28: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven." Zie ook Joh. 6:37.

'Dit 'komen' nu ondersteld:

1. In het geestelijke niet alleen dat men van nature door de zonde, ver van God en Deszelfs zalige gemeenschap is, hoedanig het met een iegelijk mens voor zijn bekering gesteld is, die jammerlijk buiten de zalige gemeenschap van God omzwerft, met Noachs raaf buiten de ware ark der rust en met de verloren zoon buiten het huis van de Hemelse Vader, zijnde als ver weggetrokken in een ver gelegen land, Luk. 15:13. En hoedanig het bijzonder ook met de Joden thans gelegen is. Maar dit 'komen' verondersteld inzonderheid ook een smartelijk gevoel daarover te hebben, dat men de Springader des levendigen waters zo trouwelooslijk verlaten heeft, en door de zonde zo schandelijk van God is afgezworven. Gepaard met een levendig gezicht van de gevaarlijkheid en rampzaligheid van zulk een staat, hoe dat men dus als wegge-worpen ligt op de vlakke des velds, vertreden in zijn bloed, en zo blijvende, voor eeuwig in zulk een staat moet omkomen. Want zegt Asaf: 'Die verre van U zijn, zullen vergaan', Ps. 73:27.

2. Ondersteld dit komen ook een dadelijk besluit en volkomen voornemen van het hart om zijn vorige zonde- en dwaalweg te verlaten en weder te keren tot het huis van de Hemelse Vader, zeggende met de verloren zoon als hij nu tot zichzelf kwam: "Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u", Luk. 15:18. Doch het moest bij dat enkel voornemen niet blijven, maar zulks moest ook dadelijk werkstellig gemaakt worden en daarom

3. Allerbijzonderst zegt dit 'komen' stellender wijze, een dadelijk verlaten van zijn vorige dwaalweg en gezelschap en een ootmoedig en demoedig wenden van de ziel naar Jezus, een vlieden tot Hem, als de ware Vrijstad der ziel, waarin eigenlijk de wezenlijke daad van dit 'komen' bestaat; nodig dat wij dit 'komen' nog eens wat nader in zijn bijzonderheden vertonen.

A. Komt zulk een ziel tot Jezus, als een kranke tot de medicijnmeester, als die gezegd heeft: "Die gezond zijn hebbende medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn." Hij zegt weleens tot Hem met deze of dergelijke woorden: 'Heere Jezus, Gij die in de dagen Uws vleses zoveel kranke genezen, zoveel blinde het gezicht en dove het gehoor gegeven, en zoveel kreupele wandelende gemaakt hebt, ja de dode zelfs opgewekt heb; o dat alles ben ik in het geestelijke. Ik bevind mij even zo, en heb U dus in al die opzichten nodig. Ik ben geestelijk blind, verduistert in het verstand. Ei! Maakt toch mijn voeten als der hinden, maak mij vrolijk als een held, om het pad te lopen' enz.

B. Hij komt tot Jezus, als de melaatse tot de priester, om door Hem gereinigd te worden. Het is: 'Heere Jezus, zo Gij wilt, Gij kunt mij reinigen. Ik ben geheel onrein, bezoedelt et de drek der zonden. Ei! Bespreng mij met Uw bloed, reinig mij door Uw Geest. Ontzondig mij dus met hysop en ik zal rein zijn, was mij en ik zal witter zijn dan sneeuw.' En zo komt hij gelopen tot die Fontein van Jezus bloed en Geest, die geopend is tegen de zonde en de onreinheid, om zijn vuile ziel daarin te dompelen en te wassen.

C. Hij komt tot Jezus al vrezende en bevende. Het is dan met Ester: “Kom ik om, zo kom ik om.” Hij weet geen andere weg en middel om behouden te worden, als door Christus Die toch alleen de Weg, de Waarheid en het Leven is, door Wien men moet komen tot de Vader. En daarom zo is het nu met hem, evenals eens Petrus zeide: “Heere tot wien zoude ik heen gaan, Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.”

D. Hij komt tot Jezus als een gejaagde en rondom van vijanden omsingeld en zo vlied hij in alle haast en ernst naar deze geestelijke Vrijstad der ziel en grijpt de hoornen van dit Goddelijke Altaar, Zijn Gerechtigheid, verdiensten en sterkte aan, om vrede met God te maken. De Naam des Heeren is hem nu als een sterke toren, waarheen hij heen vlied, om in een hoog vertrek gesteld te worden.

E. Hij komt ook tot Jezus als een verliefde op Hem, als één die krank is van liefde, evenals de bruidskerk in het Hooglied; kunnende het nu zonder Hem, en een gevoelige aanblik van Zijn gunst en liefde niet langer stellen, en moettende het besterven, zo Hij Zich aan zijn ziel niet openbaart, kunnende weleens zeggen met dit versje:

Heere, wat zoud' Gij mij geven?

Geeft mij Jezus, of ik sterf,

Buiten Jezus is geen leven,

Maar een eeuwig zielsverderf.

(Uit een gedicht van Nicolaus

Barentzonius)

Doch de wijze, hoe zij zouden komen, wordt ons nu nog nader verthoont als er wordt bijgedaan: “wandelende en wenende zullen zij heen gaan” enz.

Zij zouden dan. 1. Wandelende. 2. Wenende heen gaan.

Door dit ‘wandelende heen te gaan’ wordt met betrekking op hun lichamelijke wederkering te kennen gegeven, de gewenste en volkomen vrijheid die zij zouden erlangen tot deze optocht en wederkeer uit Babel naar Kanaän; zodat zij niet steelswijze zich zouden behoeven te onttrekken, of met angst te vluchten, en dus bevreesd te zijn dat zij achterhaald zouden worden door hun vijanden. Want iemand die vlied en in vreze is om nagejaagd te zullen worden, heeft geen tijd of lust om te wandelen. En hieruit kon het volk der Joden verder opmaken, dat er hoop was, om in Kanaän en in hun vorige kerk- en burgerstaat wederom hersteld te zullen worden. Want zo zij vluchtende de reis hadden moeten ondernemen, zo was hun zulks onmogelijk geweest.

Het is wel zo dat in het achtste vers aan hun belast wordt: “Vlied weg uit het midden van Babel”, enz. Maar dat moet men zo niet verstaan, alsof zij genoodzaakt zouden zijn geweest om de vlucht te nemen en het heil in haar voeten te zoeken. Want dan kon hier niet beloofd worden dat zij wandelende zouden heen gaan; maar deze vermaning geschiedt alleen, opdat zij wegens hun huizen, die zij daar gebouwd en hoven die zij daar geplant hadden, Jer. 29:5, niet te ver gekleefd zijn aan die stad en dat land, en zo niet bewogen worden om in het land der Chaldeeën te blijven. Zo moesten zich dan gedragen, evenals diegene die vlieden, dat is met haast uitgaan en niet vertoeven, bedienende zich van dat voorrecht, terwijl het hun gebeuren mocht, en zijnde indachtig dat het hart des mensen veranderlijk is, evenals iemand die vlied, zich haast en niet vertoeft. Zij wisten hoe het hun voorvaders was gegaan, die wel eerst vrijheid kregen van Farao om uit Egypte te trekken, maar hoe dat diezelfde Farao berouw krijsende, hen al haast nagejaagd had.

Ook wil dat ‘vlieden’ zeggen, hoe zij die volkeren als afgodische volkeren, en in de grond als hun vijanden moesten aanmerken, en omtrent dezelve met een innige afkeer zijn aangedaan en niet omzien naar hun huizen of hoven en akkers, maar hun hart en gekleefdheid daarvan aftrekken, en evenals iemand die vlied, dat alles er gewillig aan geven, denkende dat zij dat dubbel erfelijk in hun land zouden bezitten.

Ook wordt door dit ‘wandelen’ naar de letter, te kennen gegeven, dat zij geen tegenstand of vijandelijk geweld op de weg zouden ontmoeten in het heengaan, en dat de Heere hun zou sterken in hun optocht en in die verre reizen die zij zouden doen. Waarvan het wandelen een zinnebeeld is, hetgeen tegen vermoeidheid en enig beletsel wordt gesteld, zoals daarop gezinspeeld wordt in Jes. 40:31.

Nog eens; door dit “wandelende heen te gaan” wordt ook te verstaan gegeven dat bijzonder genoeg dat zij zouden scheppen in en uit deze optocht, en dat, al hoelang hen anders deze weg mocht vallen, wegens de grote reis die zij doen moesten, het echter voor hen maar als een aangename en lichte wandeling zou zijn, gelijk iemand die wandelt, zulks doet met genoeg, gemak en vermaak.

Eindelijk was ook dit ‘wandelen’, hetgeen een evenredigheid en langzame tred te kennen geeft, nodig, omdat zij (om zo te spreken) als met zak en pak, met vrouwen en kinderen, en dat over bergen en dalen zouden heen trekken en vrijheid hebben om zich met Jacob te schikken naar de gang van het werk; te meer daar zelfs onder hen zouden zijn, blinde en lamme, zwangere en barendte tezamen, zoals beloofd en voorspeld was in Jer. 31:8.

Doch wie weet niet, dat het leven en gedrag van een waar gelovige in de Schrift ook onder het zinnebeeld van een wandeling wordt voorgesteld? Zo zei de Heere tot Abraham, Gen. 17:1: “Wandelt voor Mijn aangezicht, en zijt oprecht”. Zie ook Jes. 40:31.

En dus wordt naar de geestelijke zin, met betrekking tot de bekering en wederkering der Joden, tot de Heere hun God in het laatst der dagen te verstaan gegeven.

1. Daar zij, die eenmaal hun voeten hadden gezet op de weg des levens, de verstandige naar boven leidende, die weg nooit wederom zouden verlaten, maar hun weg ten einde toe volstandig zouden vasthouden en niet rusten, voordat zij in het Sion hierboven waren aangeland. Want staat er elders: De rechtvaardige zal zijn weg vast houden. Zij zouden dan geen berouw hebben; zij zouden als helden treden in het slijk der straten en vielen zij al eens op de weg, zo zouden zij echter niet moedeloos in hun zondeval blijven liggen, maar al haast wederom opstaan, en met nieuwe lust en kracht het pad van Jehova’s geboden lopen.

2. Geeft dit “wandelende heen te gaan” te kennen, de spoed en gedurige voortgang, die nieuw bekeerde Joden zouden maken in de genade. Zij zouden niet stil staan, veel minder omzien naar hetgeen dat achter is, maar al gedurig voortgaan, en hun nergens door in hun loop laten aftrek-ken. En dus de aanwas en het dagelijks toenemen en vorderen in de genade, zo ten opzichte van hun kennis, geloof, liefde en hoop, als van de heiligmaking des levens en het oefenen van allerlei christelijke deugden. Want het pad der rechtvaardige is als een schijnend licht, voort-gaande en lichtende tot den volle dag toe. Dit brengt ook de aard mee van het geestelijk leven, daar overal waar leven is, ook werkzaamheid en groei is; daarom staat er in Ps. 92:13: “De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, hij zal wassen als een cederboom op Libanon.”

3. Geeft het ook te kennen, dat zij niet alleen maar in gezelschap zouden wandelen en heen gaan. Wandelende, A. in gezelschap en onder het opzicht en geleide van de Drie-enige Verbondsgod, en bijzonder van de grote Verbondsenkel, de Engel van Jehova’s aangezicht, de Messias; en wandelende dus, (evenals weleer Henoeh) met God en in Zijn zalige nabijheid en gunstrijke tegenwoordigheid, kunnende zeggen met Asaf, Ps. 73:28: “Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen; ik zet mijn betrouwen op den Heere HEERE, om al Uw werken te vertellen.” En stellende de Heere niet alleen dus gedurig voor hen, maar ondervindende ook, dat Hij aan hun rechterhand is, hun Voor- en Achtertocht, hun Leidsman en Hoeder op de weg, en wat dies meer is. B. Wandelende dan ook tevens in het gezelschap, onder het opzicht en geleide der heilige engelen, die zalige troon- en kroongeesten, die zich toch legeren rondom degene die de Heere vrezen en ze uitrukken uit het nakende gevaar, als welke uitgezonden worden tot dienst dergener die de zaligheid beërven zullen, en tot welker gemeenschap de gelovige, hoewel op aarde zijnde, reeds gebracht zijn; als zijnde gekomen tot

de vele duizenden der engelen, zie de plaatsen die dit bevestigen, Ps. 34:8, Ps. 91:11 en 12, Hebr. 1:24 en 12:22. C. Eindelijk zouden zij dan ook wandelen in het gezelschap en onder het goede opzicht van de vromen, gaande van troep tot troep, voegende zich bij de Godzalige in den lande, ontvangende met dezelve enerlei hart en enerlei spraak om de Heere te vrezen, en sprekende met elkaar als gezamenlijke reizigers op dezelfde weg, van de weg naar Sion, en de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan. Gaande de een de andere voor, zijnde de een de andere tot een spoor, tot opwekking, tot bemoediging, tot verkwikking en ondersteuning op die weg, als ook tot opbeuring en terecht bringing van de struikelende of afgedwaalde. Dingen die we om de overvloed der stof niet verder kunnen uitbreiden.

4. Geeft dit wandelen ook te kennen dat innig genoeg, die blijdschap, stille kalmte en verwijding des harten, die zij in en op die weg zouden erlangen en ondervinden. Wordende dus metterdaad gewaar dat het leven van een recht christen, geenszins naar en triestig leven, maar een zeer vrolijk en verkwikkelijk leven in de grond is. Zijnde de deugd hier vreugd, en zij vrolijker op de weg van Gods getuigenissen, dan over alle rijkdom. Willende de Heere de vrolijk-ken hier ontmoeten in Zijn gunst, en met de blijken van Zijn liefde en genade op deze hun weg bekronen, zodat zij hun weg met blijdschap kunnen voeren en steeds een vrolijk hart met hen omdragen en een consciëntie, die niet veroordeelt, hetwelk beter is als een gedurige maaltijd.

5. Geeft dit wandelen ook te kennen hoe dat de Heere de heerlijkheid harer Sterkte op hun weg zou zijn, die hen steeds nieuwe lust en kracht zou geven, om te lopen het pad van Jehova's geboden. Zodat zij niet verflauwen of bezwijken zouden op die weg, als die den moeden kracht geeft en vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft. Zo zal aan hen vervult worden de belofte uit Jes. 40:30 en 31: "De jongen zullen moede en mat worden," te weten, die daar steunen op hun eigen krach "en de jongelingen zullen gewisselijk vallen; Maar die den HEERE verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden." En dus zouden zij volgens de voorzegging in Ps. 48:8 gaan van kracht tot kracht om te verschijnen voor God in Sion.

Maar om voort te gaan, er wordt bij gedaan dat ook: 'wenende zullen zij heengaan'. En dit, dat zij ook wenende zouden heengaan, schijnt in de eerste opslag al wederom een reden te zijn waarom men van het letterlijke hier zou moeten afzien, alzo het eigenlijk wederkeren van Israël uit Babel naar Kanaän geen stof van geweest, maar van gejuich zou zijn en hun vorige wegvoering veel eer een stof van geweest was, toen ze met tranen zaaiden, daar ze nu met gejuich zouden maaien, en hun mond vervuld worden met lachen, volgens Ps. 126. Waarom er staat in Jes. 35:10 met zinspeling op die wederkering: "En de vrijgekochten des HEEREN zullen wederkeren en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden." Waarom ook onze profeet in hoofdstuk 31:16 sprekende van hun wederkering, hen van des Heeren wege belast, dat zij hun stem zouden bedwingen van geweest, zeggende: "Zo zegt de HEERE: Bedwing uw stem van geweest en uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, spreekt de HEERE, want zij zullen uit des vijands land wederkomen."

Doch dit wenen kon echter in een ander opzicht zelfs met betrekking op die lichamelijke wederkering wel plaats hebben, als men overweegt dat het ter ener zijde tranen van blijdschap zouden zijn, vanwege het grote geluk en Gods bijzondere genade en liefde door hun weder te brengen in hun land; gelijk men dus ook uit blijdschap wenen kan, zie Gen. 29:11, 43:20 en 46:29; en dat zij tevens ten andere zijden zouden wenen, vanwege hun geleden schade en schande en vanwege hun zonden, waardoor zij God zo grotelijks vertoornd en zich die vorige straf waardig gemaakt hadden.

Ook zouden zij wenen als zij in het optrekken naar Sion zich te binnen zouden brengen, hoe zij alles in hun land ledig en ten dele woest zouden vinden en hoe bezwaarlijk voor 's mensen

oog de herbouw van de tempel zou toegaan, zijnde hun macht klein en de vijanden vele, en wordende daarom een dag van kleine dingen genoemd, Zach. 4:10.

Trouwens, dit was ook zo meermalen voorzegt, in Jer. 31:9 daar geprofeteerd, of ten minste gezinspeeld wordende van en op de wederkering van de Joden uit Babel in Kanaän, gezegd wordt: “Zij zullen komen met geweën, en met smekingen zal Ik hen voeren; Ik zal hen leiden aan de waterbeken, in een rechten weg, waarin zij zich niet zullen stoten; want Ik ben Israël tot een Vader, en Efraïm, die is Mijn eerstgeborene.” Uit welke plaats blijkt dat men dat komen met geweën, niet zo zeer moet nemen voor een geweën van blijdschap, gelijk het D. Kimchi daar ter plaatse zo opvat, hoewel we zulks ook niet uitsluiten; maar bijzonder van droefheid over hun zonden, geleden schade enz. Omdat er straks wordt bijgedaan: “En met smekingen zal Ik hen voeren”. Hieruit blijkt dat zij God hun Richter om genade, op een ootmoedige wijze met tranen zouden smeken.

En dit wenen over hun zonden enz. zou bijzonder plaats hebben in dat overblijfsel naar de verkiezing, hetwelk uit de Joden in het laatste der dagen tot de Heere zal wederkeren. Deze zouden dan wenen:

1. Over hun begane zonden en ongerechtigheden, zijnde met een heilige droefheid, die naar God is, en een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid, daarover bevangen, beschouwende dezelve in zijn grootheid, veelheid, vuilheid, walgelijkheid, verfoeilijkheid, God onterendheid, onbetamelijkheid, hemelgerendheid, en uiterste strafwaardigheid. Komende dit hun bijzonder met smart op het hart, dat ze tegen zulk een goede, zo heilige en weldoende God zo gezondigd hebben, en de Rotsteen haars Heils, Die hun gewonnen en tot een volk gemaakt heeft, zo versmaad hadden. En zullende bijzonder wenen omdat zij de Heere vergeten hadden “dagen zonder getal”, en zich aan die allergrootste zonde hadden schuldig gemaakt, van de Messias Zelf hun Koning te kruisigen en te doorsteken; gelijk er daarom van hen voorzegt staat in Zach. 12:10: “Doch over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden, en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben; en zij zullen over Hem rouwklagen als met de rouwklage over een enigen zoon; en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene.”

2. Zouden zij wenen in een heilige spijt, dat zij de kostelijke tijd zo verwaarloosd, en zoveel liefelijke en uitlokkende nodigingen zo zeer in de wind geslagen hadden. O! als een zondaar dat op het hart komt, dat doet hem ook weleens smelten in een vloed van tranen, ziende hoe schandelijk hij de kostelijke en onherroepelijke tijd heeft verzuimd en hoeveel genademiddelen hij veronachtzaamt heeft, waardoor God hem tot bekering wilde leiden. O! Kon hij die tijd nu herroepen, hoe graag zou hij het dan niet doen, en welk een beter gebruik zou hij dan daarvan niet willen maken!

3. Mogen wij er ook wel een wenen bijvoegen voor de onbekeerde staat en zonden van anderen, bijzonder van vrienden en nabestaande, en van dezulke met wie ze tevoren in de zonden en ijdelheid geleefd heeft. Hier vlieten weleens waterbeken van tranen uit hun ogen, omdat ook anderen Jehova's wet verlaten. Hier kwellen ze nu met Lot hun rechtvaardige ziel, over de boosheid der inwoners van het land, of van hun plaats en woning. Nu wilde men de Hemel wel als bewegen door zijn tranen, en bestormen door zijn zuchtingen en smekingen, dat het God toch mocht behagen, deze en gene van zijn vrienden de bekering ten leven te geven, leggende die dan zo na aan het hart, dat men nu wel haast met Paulus zou wensen verbannen te zijn, om zijner broederen en vrienden wil.

4. Doe ik er bij ook een wenen uit blijdschap, dat men nog leeft onder een mogelijkheid van zaligheid, dat de deur der genade nog open staat. O! als een zondaar aan zichzelf ontdekt zijnde, dat ziet, dat er nog hoop voor hem is, dat hij nog gelokt en genodigd wordt tot de Heere, en dat Jezus in de wereld gekomen is om zondaren, en zelfs die de voornaamste zijn,

of zich als zodanig te beschouwen, zalig te maken, dat perst het ziltig sap van tranen straks uit de ogen, en doet hem wegzinken in verwondering en blijde dankzegging.

5. En ten laatste begrijpen wij er ook liefde tranen onder naar Jezus en Zijn gemeenschap. Want doch de liefde is als een vuur hetwelk gestookt zijnde aan het hart, het aller ijskoudste hart doet smelten. O! zulk een ziel, die zijn verloren toestand buiten Jezus recht onder het oog heeft gekregen en de gepaste volheid, die er in Hem is tegen al zijn eigen ledigheid en gebrek, kan het nu onmogelijk langer buiten Jezus stellen. De Heere Jezus komt hem dan zo noodzakelijk en zo dierbaar voor en ze ziet dan zulk een wonderlijke schoonheid, heerlijkheid en algenoegzaamheid in Jezus, dat ze zich met de kerkbruid in het Hooglied voor die tijd wel besterven, zo Jezus Zich niet eindelijk in Zijn tegenliefde en in gunst aan hen wilde openbaren.

Doch eer ik hier van afscheidde, moest ik alvorens aan zekere bedenking voldoen die over dit wenen, zoals het in orde hier, na het wandelen voorkomt, kan gemaakt worden, hierin bestaande dat iemand misschien zal vragen, indien men deze gezegdens onder dat wenen begrijpt hoe dat komt dat dit wenen juist na en niet voor het wandelen gesteld wordt, daar de order der zaken anders eist, dat het wenen moest gaan voor het wandelen, en gevoegd worden bij het komen. Vermits dat wenen bijzonder in het eerst plaats heeft, als de ziel tot Jezus komt en het wandelen ons een christen te binnen brengt, die reeds op de weg is en dus alreeds met geweest tot Jezus is gekomen.

Doch ik antwoord. 1. Dat de juiste volgorde der zaken wel niet altijd in de Schrift gehouden wordt, terwijl soms wel zaken vooraf gesteld worden die anders volgen moeten, zoals men daarvan, des noods zijnde, meer exempelen zouden kunnen bijbrengen; gelijk zo in onze tekst zelfs op dat wandelen nog eerst het zoeken van de Heere volgt, hetgeen in een zeker opzicht in order anders ook moest voorgaan. 2. Zo geschied zulks misschien, omdat er in het vervolg ook nog al een wenen plaats heeft in een waar christen, daar hij zelfs al enige tijd op de weg geweest is. Want op dezelve wijze als de ziel bij aanvang met tranen tot Jezus komt, moet zij, wat het wezen der zaak aangaat, ook bij voortgang tot Hem al wenende komen, al is het juist niet in die hoogste trap van droefheid, als wel in het eerste. Echter zo dikwijls de ziel van Jezus is afgeweken, zo dikwijls zij in bijzondere zonden is gevallen en daaruit opstaat, zo kan zulks niet anders dan met geweene gebeuren, even zoals Petrus na zijn zware zondeval naar buiten ging en bitterlijk weende.

Zo vaak ook als de Heere Zich verbergt, en de ziel in het duister buiten Jezus omzwerft, zo vliet weleens het oog af van tranen, omdat de Trooster, Die de ziel plagt te troosten, verre van hen is, en zo stort de ziel wel haast wederom liefdetranen naar en om Jezus.

Zo dikwijls ook, als de ziel ingeleid wordt in het wonder van vrije genade, aan hen boven zovele duizenden bewezen, dat de Heere naar zulk een snode hellewicht heeft omgezien, en dat met voorbijgang van anderen die in de natuur beter waren dan zij, zo dikwijls worden er weleens tranen van blijdschap en verwondering gestort.

Nog eens, zo dikwijls als de Heere slaat en de ziel tuchtigt, door in- of uitwendig kruis; zo dikwijls de breuk van land en kerk hen op het hart komt, zo dikwijls toont zij door hun wenen en tranen, niet ongevoelig daaronder te zijn.

Eindelijk, zo dikwijls de Heere Zich wederom in liefde en gunst aan de ziel openbaart, zo menigmaal als de Heere de ziel opnieuw terecht brengt en krachtadig verzegelt en verzekerd van hun aandeel aan Jezus, zo dikwijls worden weleens opnieuw de tranen uit de ogen geperst en zo gaat zij dan wandelende en tevens wenende ook in de voortgang heen, hetgeen we in zijn ruimte dan ook hier onder dit wenen mede begrijpen.

Doch om ons ten einde te spoeden, er wordt in de vierde plaats bijgevoegd dat zij de Heere hun

God zouden zoeken.

Gij hoort daar spreken van de Heere, dat allervolmaakt Opperwezen aller wezens, in Wien al wat hier op aarde schoon, al wat heerlijk, al wat lieflijk en zielverrukend is, nog oneindig heerlijker en voor ons Zijn schepselen op een geheel wonderbare, onbegrijpelijke en onuitsprekelijke wijze te kunnen vinden en opgesloten is; het hoogste goed Zijner keurlingen, als in Wiens volzalige gemeenschap en genieting alleen het ware leven, de rechte troost, de besten-dige blijdschap en vergenoeging, en met één woord, het enige al en de ware gelukzaligheid te vinden en opgesloten is. En dus het enige ware Voorwerp van de reine liefde, zuivere begeertens en oprechte zoekingen Zijner kinderen, overwaardig, om als zodanig boven alles begeert, gelieft en gezocht te worden. Die ook tot het zaad Jacobs nooit gezegd heeft: zoek Mij tevergeefs, Jes. 54:19. Neen, maar een Beloner wil zijn dergener die Hem zoeken, Hebr. 11:6. Waarom onze Heere hier dan ook terecht voorkomt als het Voorwerp van het zoeken der Joden.

Het is misschien hier ook van enige nadruk dat deze Heere hier eigenlijk in het Hebreeuws bestempeld wordt met de naam Jehova om te tonen dat Hij in gevolg de kracht van die Naam, is de Machtige en Algenoegzame, als Die machtig en algenoegzaam is om meer dan overvloedig aan degene die Hem in waarheid zoeken, te doen, boven hetgeen zij bidden of denken kunnen en tevens de Onveranderlijke in het vervullen van Zijn beloften, aan de God zoekende en God lievende zielen gedaan.

Wij maken ondertussen niet een te nauwe bepaling of men hier door deze Heere, de Godheid wezenlijk of persoonlijk en dus wederom, of de Vader, of de Zoon moet verstaan.

Het is wel zo, dat de Zoon als het naaste Voorwerp van de zoeking der Joden, doorgaans in de profetische Schriften wordt voorgesteld, als in Jes. 45:19, Hosea 3:5, Mal. 3:1. Maar daar Jehova God Drie-enig in het algemeen, of God de Vader in het bijzonder op de rechte wijze niet anders in Christus, door de Heilige Geest kan gezocht worden, zo verstaan we hier de Drie-enige Verbondsgod, door deze HEERE. Te meer omdat Hij straks nader beschreven wordt als hun God en wel de Elohim, of de Eed- en Bondsgod der Joden naar de kracht van die Naam die we daar in het Hebreeuws vinden; als zijnde een Naam afkomstig van een woord dat eed weren of bezweren betekend, om te kennen te geven dat God na de verbreking van het werkverbond, wederom een nieuw verbond met de uitverkoren zondaar heeft opgericht, namelijk het Genadeverbond in de Messias, en dat Hij uit kracht daarvan de zondaar bezweert dat hij in dat verbond overga. Terwijl Hij Zich aan Zijn kant onder ede verbind dat Hij de beloften daarvan getrouw zal nakomen, waarop Paulus oogt in Hebr. 6:17 en 18.

Jehova nu wordt de God en wel de eed- of Bondsgod van het ganse volk der Joden in het algemeen genoemd, uit kracht van een algemeen nationaal of volkverbond, met de nakomelingen van Jacob, het volk Israël bepaaldelijk, opgericht. Hierin bestaande, dat God aan dat volk beloofd de erfenis van het land Kanaän met deszelfs vette en gezegende inkomsten, als onderpanden van geestelijke en hemelse goederen, doch onder voorwaarde van een stipte onderhouding van de ceremoniële wetten; en zo wordt Hij in Zijn volle ruimte, hier hun volk genoemd, met betrekking op gans Israël en Juda in het algemeen, zelfs de onbekeerden niet uitgesloten, welke alle, hoewel ook om hun zonden gevankelijk weggevoerd zijnde naar Babel, in dat opzicht Zijn bondgenoten bleven, gelijk Hij hun Bondsgod, waarvan de Heere thans de bijzondere blijken gaf, tonende, hoe dat Hij gedachtig was Zijns eeds en verbonds, hun vadersen gezworen, van hun erfelijk dat land te geven, daar zij naartoe gingen; tot wat einde Hij hen dan ook nu weder deed keren naar hetzelfde.

Doch Hij wordt nader en in kracht en volle nadruk de Elohim of Eed- en Bondsgod van het gelovig Israël en Juda genoemd en wel met betrekking op het overblijfsel naar de verkiezing, dat in het laatste der dagen bekeerd zal worden en zo wederkeren tot de Heere, uit kracht van het Genadeverbond, dat God met Zijn gelovig erfvolk bepaaldelijk heeft opgericht op de offerande van Zijn Zoon, de grote Verbondsmiddelaar en door alle tijden heen plaats gehad

heeft, waarin God belooft aan de uitverkorene zondaar al de heilgoederen van dat Verbond door de Messias aangebracht, als rechtvaardigmaking, aanneming tot kinderen, heiligmaking in dit leven en heerlijkmaking na dit leven en zo de erfenis van het hemels Kanaän der heerlijkheid. Doch onder voorwaarde van geloof in de Messias, bekering en heiligheid des levens. Daarop wordt gedoeld in Ps. 50:5: “Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, (of Mijn chassidim, Mijn goedertierene en weldadige Ds. J.M.) die Mijn verbond maken met offerande.” Of gelijk er eigenlijk staat, ‘op’ of ‘over de offerande,’ te weten van de Messias aan het kruis volbracht.

Dat we nu die Naam van hun Bondsgod hier zo in kracht en volle nadruk moeten nemen, en wel bijzonder en bepaaldelijk naar de geestelijke zin, met betrekking op die Joden, die in het laatste der dagen zullen wederkeren tot de Heere en de schoot van de Kerk, het Geestelijk Sion, zulks blijkt duidelijk daaruit, omdat er op het slot van ons tekstvers wordt bijgedaan: “zij zullen komen en den HEERE toegevoegd worden met een eeuwig verbond”. Hetgeen noodwendig van het Genadeverbond moet verstaan worden, en alleen zijn opzicht heeft op de uitverkoren gelovige en niet op het ganse gros van Israël.

En dit is waarlijk een groot, ja! het grootste voorrecht voor een volk, dat er kan bedacht worden, God Zelf dus tot zijn God te mogen erlangen, als dewelke al Zijn deugden en Zijn ganse algenoegzaamheid wil besteden tot derzelve gelukzaliging, en die een God is, Die trouwe houd in eeuwigheid, Die Zijn verbond niet wil ontheiligen, zodat, al is Zijn bondsvolk al eens ontrouw, Die echter getrouw blijft en Zichzelf niet kan verloochenen, en daarom: “Welgelukzalig is het volk welks God de HEERE is; het volk dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.” Mogen we hier terecht wel over uitroepen uit Psalm 33:12.

Deze Heere nu, hun God, zouden zij zoeken, staat er. Door welk zoeken van de Heere doorgaans de werkzaamheid van het zaligmakende geloof, zo bij aanvang als in de voortgang in de Schrift wordt te verstaan gegeven, hetwelk door een zoeken van de Heere wordt uitgedrukt, als in Jes. 45:19: “Ik heb tot het zaad Jakobs niet gezegd: Zoekt Mij te vergeefs. Ik ben de HEERE, Die gerechtigheid spreekt, Die rechtmatige dingen verkondigt.” En in Mal. 3:1: “Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mijn aangezicht den weg bereiden zal; en snellijk zal tot Zijn tempel komen die Heere Dien gijlieden zoekt, te weten de Engel des verbonds, aan Denwelken gij lust hebt; zie, Hij komt, zegt de HEERE der heirscharen.”

Als hier dan van de kinderen Israëls en Juda beloofd wordt dat zij de Heere hun God zouden zoeken, zo begrijpt wederom elk lichtelijk, hoe bezwaarlijk en gedrongen men dit kan toepassen op het ganse gros van de Joden, zoals het uit Babel naar Kanaän, onder Cores gunstige toelating is wedergekeerd, en hoe billijk men hier bijzonder om een geestelijke wederkering der Joden in het laatste der dagen te denken heeft.

Het is wel zo dat men met betrekking op de lichamelijke wederkering van de Joden uit Babel in Kanaän, aan dit zoeken van de Heere een flauwere zin zou kunnen geven, voor zover zij hem de Heere, de Messias zouden zoeken in de Profetische schriften, in de oefening van de wet der schaduwen en door een algemene lust tot de kennis van Jehova’s wegen en om tot Hem te naderen en wat dies meer is. Maar dit kan in kracht geen zoeken van de Heere genoemd worden, zo het niet in het geloof geschied en er dus een oefening des geloofs bijkomt. En wijl het echter kenbaar is, dat al de wedergekeerden uit Babel in Kanaän, de Heere niet op een rechte en gelovige wijze gezocht hebben, en zulks hier evenwel van deze kinderen Israëls en Juda, geen uitgezonderd, getuigd wordt, zo volgt dat men de vervulling daarvan bijzonder moet zoeken in de bekering der Joden in het laatste der dagen.

Zulk een gelovig zoeken van de Heere, onderstelt dat, om de zaken maar even te schetsen:

1. Een levendig gezicht van deszelfs gemis. Want die zoekt, die mist iets, en dat men heeft, en weet dat men heeft, dat zal men niet zoeken.
2. Een gezicht van de hoge noodzakelijkheid, om aan God in Christus deel te hebben. Want dingen die men missen kan, zal men niet ligt zoeken.

3. Een bewustheid, dat er mogelijkheid is om aan God in Christus en deszelfs volzalige gemeenschap deel te krijgen, spruitende zulks uit het aanbod dat de Heere daarvan in Zijn Woord en in de beloften doet, aan alle God zoekende zielen, als die nooit gezegd heeft tot het zaad Jacobs: Zoekt Mij te vergeefs. En wederom: Zoekt en gij zult vinden. Immers men zal niet makkelijk iets anders zoeken, zo er niet enige hoop en mogelijkheid zich opdoet om het gezochte te vinden.

Maar stellender wijze zegt dit zoeken van de Heere, een zoeken van Hem door geloof en bekering, door ootmoedig wenden tot Hem door gebeden en smekingen, waardoor men Zijn gunst en genade, Zijn vriendschap en gemeenschap zoekt, waarom bidden en zoeken wordt samengevoegd in Matth. 7:7: “Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opgedaan worden.”

Zal dit zoeken recht zijn, men moet daarenboven de Heere zoeken in de plaatsen en middelen, waarin Hij wil gevonden zijn. Als a. in zijn binnenkamers, daar de ziel een zalig eenzaam oefent met God gemeenzaam. Want die zich zo afzondert tracht naar wat begeerlijks, Spr. 18:1. b. In Zijn Woord, met hetzelfde vlijtig te lezen en te onderzoeken, naar Christus les: Onderzoekt de Schriften. c. In het vlijtig opkomen in Zijn huis en tempel, om daar de lieflijkheden van Jehova te aanschouwen en te onderzoeken in Zijn tempel. En zo verwaardigt te worden, om de Heere in Zijn heiligdom te aanschouwen, ziende Zijn sterkte en Zijn eer. d. In het verkeren bij de vrome en die te vragen: hebt gij Dien gezien, Die mijn ziel lief heeft? En wederom: Waar is uw Liefste heengegaan, waarheen heeft uw Liefste het aangezicht gewend, opdat wij Hem met u zoeken?

Dit zoeken moet dan ook eerst en boven alle dingen geschieden. Want het is hier: “Maar zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.” Matth. 6:33.

Ook moet het een ‘vroeg zoeken’ zijn, zonder enig tijdsverzuim, en dus bijtijds, eer het te laat is, en dat met alle ernst en ijver en wel met zijn ganse hart. Want die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden, zegt de Opperste wijsheid in Spr. 8:17. Daar is een bijzondere vindenstijd, terwijl de deur der genade nog open staat, die niet verzuimt moet worden, Jes. 55:6.

Terwijl echter dit zoeken van de Heere hier volgt na het wandelen, zo kan men in zijn ruimte er ook wel een zoeken van Hem in de voortgang door verstaan, dat is, een zoeken van de Heere door herhaalde geloofsoefeningen, door vernieuwde verbondsonderhandelingen met God, door het aanzoeken van nieuwe aanblikken van Zijn gunstrijk aangezicht, Ps. 27:8, en wat dies meer is. Gelijk het zoeken van de Heere dus in de voortgang ook voorkomt en zulks Gods kinderen wordt aanbevolen, als die steeds zo moeten vragen naar de Heere en naar Zijn sterkte, en zoeken Zijn aangezicht geduriglijk.

Wijders wordt er bijgedaan: “Zij zullen naar Sion vragen”. Sion was een vermaarde berg te Jeruzalem, waarop eerst in oude tijden het slot of de burcht Davids was gebouwd en daarna is op een van deszelfs heuvels, Moria genoemd, dat prachtig gevaarte en grote wereldwonder, de tempel gebouwd. Tot welk Sion, als de plaats van de openbare godsdienst, dan ook de stammen moesten opgaan, de stammen des Heeren, tot het getuigenis van de God Jacobs. Zijnde een berg, die vanwege hun

schone gedaante en gelegenheid, en bijzonder vanwege de schone godsdienst, die daar verricht werd, en Jehova’s genaderijke inwoning daarin, een vreugde en roem was van de ganse aarde.

Met opzicht nu op de eigenlijke wederkerende Joden uit Babel naar Kanaän en tot Sions tempelberg, voor zover daarop naar de letter gezinspeeld wordt, denken wij dan hier ook wel in de eerste plaats aan het eigenlijke Sion, die tastelijke berg; doch het is overbekend dat Sion ons in de Profetische schriften voorkomt om redenen van zoete overeenkomst, thans niet te melden, als een zinnebeeld van de Kerk van het Nieuwe Testament, hier strijdende en daarboven triomferende, Ps. 2:6. Daarom wordt ter verheffing van het geluk der Hebreëen van

Paulus getuigt in Hebr. 12:22: “ Maar gij zijt gekomen tot den berg Sion en de stad des levenden Gods, tot het hemelse Jeruzalem en de vele duizenden der engelen”. En zo verstaan wij hier dan, bijzonder ook door dit Sion, naar de geestelijke zin, met opzicht op de wederkering der Joden tot de schoot der Kerk, het geestelijk en Hemels Sion van de Kerk Gods, hier strijdende en boven zegenpralende.

Als hier nu gezegd wordt: “Zij zullen naar Sion vragen”, zo geeft het naar de letter, en met betrekking op de lichamelijke wederkering der Joden uit Babel naar Kanaän en tot Sion te kennen, dat zij onderweg de gene dien zij ontmoeten zouden, zouden vragen, welke weg zij moesten inslaan om zonder dwalen te Jeruzalem, en tot Sions tempelberg gelukkig aan te landen en hoever zij nog van Sion af waren, waardoor zij dus hun krachtige begeerte zouden tonen naar Sion en deszelfs schone godsdienst, waarvan zij zo lang verstoken waren geweest. Het is waar dat dit vragen naar Sion, van sommige ook als een nieuwe zwaarigheid wordt tegengeworpen, wederom oordelen zij dat hier geheel niet van een eigenlijk wederkeren naar Sion kan geprofeteerd worden, nadien men wil dat hen Sion niet onbekend was, daar onder de wederkerende nog enige waren die de eerste tempel gezien hadden volgens Ezra 3:12. Maar die zwaarigheid is makkelijk weg te nemen als men overweegt dat de Joden zeventig jaren in Babels dwang geweest waren, daar in die lange tijd hen de weg kon vergeten zijn. Behalve dat zij nu uit een ander land zouden optrekken naar Sion en dus van een andere kant langs een andere weg waardoor die hen meer onbekend moest zijn. Waarbij komt dat het maar weinige waren die Sion gezien hadden en dat zelfs door langheid van tijd de weg makkelijk kon vergeten worden.

Daarenboven kan dit vragen naar Sion ook te kennen geven de begeerte van de Joden om te weten hoe het met Sion gesteld was, hoe ver het verwoest was en hoe zij het daar zouden vinden.

Maar naar de geestelijke zin, en met betrekking op de wederkering van de Joden tot de Heere en het geestelijk Sion in het laatste der dagen, zegt dit vragen naar Sion:

1. Die ernstige en oprechte begeerte waarmee zij zouden bevangen zijn om van de rechte weg en het middel om een waar lid van het Sion der Kerk te worden, hier in genade en namaals in heerlijkheid onderricht te worden; even zoals de Joden op de dag van het Pinksterfeest, door die ene predicatie van Petrus overtuigt zijn geworden en in een heilige verlegenheid vroegen: “Wat zullen wij doen mannen broeders?” Hand. 2:37. En even als er vermaant wordt in Jer. 6:16: “Zo zegt de HEERE: Staat op de wegen en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden voor uw ziel. Maar zij zeggen: Wij zullen daarin niet wandelen.”

2. En zo onderstelt dit vragen naar Sion zekere personen, die de wederkerende Joden zouden vragen nopens de weg die ze moesten inslaan en de plichten die ze te verrichten hadden om aan dat Sion deel te krijgen. Als A. God in Zijn Woord en door ootmoedige gebeden, Jes. 8:19c en 20: “Zal niet een volk zijn God vragen? Zal men voor de levenden den doden vragen ? Tot de Wet en tot de Getuigenis; zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben.” B. Men vraagt zulks aan de leraars, bijzonder de getrouwe leraars die de weg bij bevinding kennen en die daarom als wegwijzers en leidslieden in de Schrift voorkomen, als die het volk zouden toeroepen: “Dit is de weg, wandelt in dezelve.” Zo was er daarom beloofd in Jer. 31:6: “Want er zal een dag zijn waarin de hoeders op Efraïms gebergte zullen roepen: Maakt ulieden op en laat ons opgaan naar Sion, tot den HEERE onzen God.”

3. Maar dit vragen naar Sion sluit ook ten laatste in zich een vragen naar de toestand en het welzijn van het geestelijk Sion van Gods Kerk in het algemeen en deze of gene gemeenten in het bijzonder. En als wij dit vragen hier tevens aldus opnemen, zo wordt langs die weg zekere zwaarigheid weggenomen die hier anders makkelijk kon gemaakt worden, daarin bestaande, hoe hier na het bewandelen van de weg, waarvan reeds tevoren gesproken is, nu noch eerst een vragen in het geestelijke naar de weg, die men naar Sion moet inslaan kon plaats hebben.

Want behalve dat zelfs een wandelaar van de weg naar Sion ook in de voortgang nog al veel reden heeft om somtijds te vragen aangaande de weg naar het geestelijk en hemels Sion leidende, als zijnde een ziel die reeds op de weg gebracht is, in vele opzichten in de verdere voortgang noch enigermate onkundig, wat weg hij al verder moet inslaan, en hoe hij van zijn afdwalingen, die een gelovige onderhevig is, wederom zal terecht gebracht worden; en zijnde hen hun staat en de weg somtijds duister, waarom zij als blinde op de weg zelfs in de voortgang voorkomen, die de Heere zou leiden door de weg die ze niet geweten hebben, Jes. 42:16. Ik herzeg, behalve dat even daarom ook een vragen naar de weg tot Sion in de voortgang kan plaats hebben, zo heeft een gelovige ook reden om veel naar de welstand van Sion te vragen, hoe het al toegaat in deze en gene gemeenten; of er al zielen ontdekt en bekeert worden, of er wat ijver en hartelijkheid omtrent Gods volk is? Enz. Want een gelovige, nu een levendig lid van Sion geworden zijnde, heeft daar belang in en kan daar omtrent nu niet langer onverschillig zijn. Want als één lid lijdt, dan lijden ze allen, en als één lid verheerlijkt wordt, zo worden zij allen verheerlijkt.

Maar om ten einde te komen, er wordt ten laatste bijgedaan: “op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn”. Het aangezicht wordt gezegd te zijn naar die plaats daar men naar toe gaat, Gen. 31:21 en Luk. 9:53. Zo wordt dan hierdoor te verstaan gegeven, met betrekking op de lichamelijke wederkering van de Joden, dat, gelijk te Sion als de plaats van de openbare gods-dienst, hun schat was, dus ook daar hun hart zou zijn, met als gevolg dat dus ook derwaarts het aangezicht en de ogen steeds zouden gewend zijn. Want daar de schat is, daar is het hart, en daar het hart is, zijn ook gaarne de ogen; evenals een wandelaar die naar een zeer gewenste plaats wandelt, al gedurig het aangezicht en de ogen gewend heeft naar de plaats daar hij naartoe gaat.

Ja! het geeft te kennen, dat, gelijk zij met het lichaam uit Babel waren uitgegaan, evenals hun vaders eertijds uit Egypte en zo het aangezicht naar Sion gewend hadden, zij met het oude Israël niet wederom zouden hunkeren naar de vleespotten daarvan en met Lots vrouw niet omzien naar het Sodomitsche en afgodische Babel, en door het omzien daarnaar tonen zij hun gekleefdheid aan hun huizen en hoven, die ze in Babel hadden achter gelaten; maar dat zij dat alles, gelijk met hun lichamen, dus ook met hun aangezichten, ogen en harten geheel verlaten zouden, wetende dat zij voor hun geleden schade het dubbel in hun land wederom verkrijgen zouden; vergetende dus dat achter was, en uitstreckende naar dat Sion dat voor was.

Eindelijk wil het zeggen, dat zij al rechtuit, rechtaan, zonder toeven of zonder afwijken en lang om te zwerven, evenals wel tevoren hun vaders in de woestijn van Arabië was ten deel gevallen, onvermoeid en onverhinderd zouden voortgaan naar Sion, en zo gaan van troep tot troep en van kracht tot kracht, totdat ze voor God verschenen in Sion. Houdende dat Sion, dat tevoren was, tot dat einde steeds in het oog, als de plaats van hun begeerte en de haven van hun rust en zeggende met hun hart, met de woorden uit Ps. 84:2 en 3: “Hoe lieflijk zijn Uw woningen, o HEERE der heirscharen! Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des HEEREN; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot den levenden God.”

Doch in een nog meer geestelijker zin, en wel met opzicht op de wederkering van de Joden tot de Heere in het laatste der dagen, wil het zeggen dat zij het aangezicht steeds naar het geestelijk en hemels Sion gewend zouden hebben, houdende én de plaats, én de weg daarheen leidende, gelijk ook hun overste Leidsman Jezus Die zij als Voorganger en Wegwijzer te volgen hadden steeds in het oog en in het hart Tonende dus, dat, gelijk daar hun schat was, zo ook daar hun hart was. Dat ze hier geen blijvende stad hadden, maar zochten de toekomstige, als die hier slechts waren als reizigers en vreemdelingen in een vreemd land, uitwonende van de Heere, Die bij gevolg niet zo zeer aanmerkten de dingen die men ziet, maar die men niet ziet, zoekende en bekennde en betrachtende de dingen die boven zijn, ziende niet om naar hetgeen dat achter is volgens de belofte: “De ogen dergenen die zien, zullen niet terug zien”; gedragende zich dus als de vier dieren bij Ezechiël, hun voeten waren rechte voeten, die al

rechtuit, rechtaan gingen en die overal waar de Geest was om te gaan, ook gingen zonder om te keren als zij gingen, Ezech. 1:7, 9 en 12. En voldoende zo aan die eis in Ps. 45:11 en 12: “Hoor, o dochter, en zie, en neig uw oor; en vergeet uw volk en uws vaders huis. Zo zal de Koning lust hebben aan uw schoonheid; dewijl Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder.” En aan hetgeen Paulus uit zijn eigen voorbeeld anderen ter navolging voorstelt: Philipp. 3:14: “Maar één ding doe ik, vergetende hetgeen dat achter is, en strekkende mij tot hetgeen dat voor is, jaag ik naar het wit tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.”

De tijd wanneer dit alles zijn aangename vervulling zou hebben, wordt vooraf dus aangewezen, als er staat dat het zou zijn: “In dezelve dagen en terzelfder tijd”.

Door ‘dagen’ wordt somtijds een lange reeks van tijd aangewezen zoals in Jes. 7:20, en zo moet men hier naar de letterlijke zin juist niet bepaaldelijk diezelfde dag of dagen verstaan op welke Babel is ingenomen; maar het zegt zoveel als niet overlang na diezelfde dagen, in die tijds omstandigheid en ter gelegenheid van het innemen van Babel, waarom er bijgedaan wordt: “en terzelfder tijd”. Want het is zeker dat Babel overheert zijnde door Cyrus, daarop van hem na enige jaren vrijheid is vergunt aan de Joden, om naar Jeruzalem weder te keren. En zo wordt met die voorafgaande woorden aangewezen dat de inneming en overheersing van Babel de weg zou banen tot der Joden uitgang daaruit en tot hun vrijheid, verlossing en wederkering, en dat zo diezelfde persoon die God verwekt had tot een roede en gesel, en tot een straf voor Babel, de Joden tot een zegen en tijdelijk heil zou strekken; gelijk zo veeltijds de oordelen van God over de goddeloze weleens tot zegeningen voor de vrome zijn.

Naar de geestelijke zin echter, volgens onze gelegde gronden, verstaan wij er door het laatste der dagen, omtrent de tijd van de avondstond van het Nieuwe Testament, als het nu sterk naar de afloop dezer eeuwen zou snellen, een tijd doorgaans aangemerkt omtrent de aanstaande bekering der Joden van de profeten. Die tijd des avonds, waarin het licht zou worden, nadat er nu lang niet was geweest het kostelijk licht en de dikke duisternis bij de Joden, maar niet meer als een flauw schemerlicht; of wil je nader volgens de samenhang van mijn tekst die tijd, waarin nu het geestelijke Babel van het antichristendom zou overwonnen en gevallen zijn, hetwelk in de profetische Schriften, en bijzonder in Johannes’ Openbaring, zo nadrukkelijk onder het zinnebeeld van Babel voorkomt en aan welke tijden de profeten doorgaans de aanstaande bekering der Joden hechten; zijnde tevens die bijzondere tijd, van God in Zijn eeuwig raadsbesluit bepaalt, die in de Schrift de ‘tijd der minne’ wordt genoemd, waarin God de zondaar na het hart vrijt, en een liefelijk geweld op de ziel doet, hem trekkende met koorden der liefde en met mensenzelen; die zo wel aangename tijd, het jaar van het welbehagen des Heeren, de dag der zaligheid.

Ja! terwijl hier gezegd wordt dat “In dezelve dagen en terzelve tijd... zullen de kinderen Israëls komen, zij en de kinderen van Juda tezamen” enz. en dus de stammen opnieuw nog eens verenigd zullen worden, en zo een bekering van vele en verscheidene tegelijk, ja! van gans Israël in die dagen voorspeld wordt; zo brengt ons zulks te binnen, hoe het Gode weleens behaagt op zekere tijden, bijzonder met Zijn eeuwig Evangelie en de werking van Zijn Geest en genade op sommige plaatsen, en in sommige gemeenten krachtig door te werken ter ontdekking, overtuiging en tot wezenlijke verandering, wordende dus op sommige tijden in sommige plaatsen, meer een algemene beroering en beweging bespeurt, makende de ene weleens (onder Jehova’s medewerkende genade) de andere gaande, wekkende het ene volk het andere op en zeggende: “Komt laat ons opgaan naar Sion, opdat Hij ons lere van Zijn wegen, en wij wandelen mogen in Zijn paden”, en wederom: “Wij zullen met u gaan, want wij hebben gehoord dat God met u is”. Zie dit bijzonder ten opzichte van die algemene beroering en bekering der Joden in het laatste der dagen voorzegt in Ezech. 37.

Waarlijk een grote, heerlijke en overdierbare belofte! Een belofte daar men te volle staat op kan maken, want de mond des Heeren heeft het gesproken; daarom wordt er nu ten laatste tot

meerder zekerheid en bevestiging bijgedaan: “Spreekt de HEERE”, of de Jehova, dat is de Almachtige en Algenoegzame, Die het aan geen macht ontbreekt om zulks teweeg te brengen, hoe ongelijk zulks er nog naar mocht uitzien en hoe vreemd het de Joden mocht toeschijnen; tevens, hoe duister het er ook als nog mag uitzien, en hoeveel hinderpalen ook tussenbeide mochten komen, als zijnde Die God machtig, uit de duisternis het licht te verwekken, en bij Hem niet te wonderlijk; Die ook tegelijk naar de kracht van die Naam is de Onveranderlijke, te weten in Zijn beloften en toezeggingen, daar men er ten volle staat op kan maken, als zijnde Jehova geen Man dat Hij liegen zou, en geen menskind gelijk, dat Hem iets berouwen zou. Die daarom Zelf zijn onveranderlijkheid legt tot een grond van troost voor de Joden, als Hij zegt in Mal. 3:6: “Want Ik, de HEERE, word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd.

En zo toont de profeet dat hij hen niet op losse gronden, en volgens een ijdele hoop van in hun land eens te zullen wederkeren, en van hun geestelijke wederkering tot de Heere. Het was geen verzinsel, geen inbeelding, geen ongegronde verwachting. Hij was niet vervoert door drift en een al te sterke begeerte, maar de mond des Heeren had het gesproken; en eerder zouden hemel en aarde vergaan, als dat een tittel of jota van deze belofte onvervuld zou voorbijgaan.

En zo geven de profeten met die uitdrukking van: “spreekt de HEERE”, niet alleen te kennen, hoe dat zij Jehova’s mond tot het volk waren, sprekende niet van tijd uit haarzelf, maar hangende steeds van des Heeren mond af, om het Woord uit Zijn mond te horen; maar tevens blijkt daaruit het groot onderscheid tussen hen en de Heere Jezus, Die grote Profeet, Die in de wereld komen zou. Want daar de Heere Jezus tot hun doorgaans zeide: Ik zeg het u, tot een bewijs dat Hij uit en van Zichzelf sprak, als waarachtig God zijnde, daar zeiden de profeten voor Hem doorgaans aldus: ‘Zo zeid’ de Heere’, en wederom: ‘spreekt de Heere’, tot een bewijs, dat zij alle uit Zijn Naam spraken en Zijn voorbeelden en knechten waren, die maar hadden te wachten, wat hun, als des Heeren ambassadeurs en gezanten in last werd gegeven, om zulks in Jehova’s Naam en van ’s Heeren wege het volk voor te dragen, als Zijn mond en Zijn tolken zijnde.

Toepassing.

Zoveel dachten wij te moeten zeggen ter opening van de letterlijke en geestelijke zin van deze gewichtige en zinrijke keurstof; hebben we dan dezelve na genoeg afgehandeld, zo wordt het tijd dat we ons werk maken om dezelve noch wat nader op uw aller gemoederen toe te passen.

Denkt niet, mijn vrienden, dat de zaken daarin vervat, alleen tot de Joden horen en hun bekering in het laatste der dagen. Neen, daar liggen ook zekere algemene waarheden in die ons allen aan-gaan. Alles wat tevoren geschreven is, is tot onzer lering tevoren geschreven; hierin wordt ons tevens als in een prent verbeeld hoe het toegaat in het hart van een iegelijk zondaar, die God behaagt van de dwaling zijns wegs te bekeren. Want op die wijze, als eens de Joden zullen be-keert worden, of wederkeren tot de Heere, moet ook een iegelijk mens het ondervinden en langs diezelfde weg komen en heen gaat tot de Heere, zal hij in tijd en eeuwigheid gelukkig zijn.

Wel mensen, vrienden, toehoorders, wie ge ook zijt, oud of jong, rijk of arm, kent gij dan deze dingen wel bij bevinding, zoals we u dezelve zo vers in de verklaring verbeeld hebben? Zijt gij langs zulke wegen ook tot de Heere gekomen en vind gij u verenigt met die weg? Wat dunkt u in deze van uzelf?

Ei, laat mij toe, dat ik u eens wat nader kom en vragen of gij dan deze volkende kenmerken wel ooit ondervonden hebt, en wel:

1. Vraag ik u, of gij wel ooit levendig onder het oog gekregen hebt, dat gij tot op die tijd toe, op een aller gevaarlijkste dwaalweg gewandeld hebt, stellende u een weg voor die tevoren wel

recht scheen in uw ogen, maar waarvan gij toen zag, dat het einde van die wegen des doods zouden zijn? En of gij dus wel ooit aan het stilstaan op u vorige weg gebracht zijt? Want er staat in Jer. 6:16: “Staat op de wegen, en ziet toe”.

En dit moet u niet vreemd voorkomen, want zulks moet zekerlijk voorafgaan, zal men op de rechte weg gebracht worden, wijl wij toch alle van nature, ik zowel als gij, wandelen op de brede weg ten verderve. Daarop worden wij geboren, daarop worden wij opgevoed daarin gaan we voort, tot zolang de Heere de mens sluit in zijn zondige loop en krachtadig aan zichzelf ontdekt. Die nu lang op een dwaalweg gewandeld heeft en eindelijk terecht gebracht is, die weet daar immers ook iets van, hoe hij dat gewaar geworden en hoe hij terecht gebracht is, en zo is het ook met de zaak in het Geestelijke gelegen.

2. Zijt gij daarop in een heilige bekommernis en verlegenheid over uw staat, in een heilige red- en radeloosheid wel ooit aan het navragen gebracht, vragende naar Sion, en welke de rechte en goede weg is, om daartoe te geraken? Hebt gij u tot dat einde wel gewend tot de Heere, vragende Hem om raad en licht in het verborgen, door ootmoedige gebeden? Hebt gij het de godvruchtige leraren, of verstandige vromen en geoefende christenen, die de weg recht kundig zijn, en bij eigen bevinding geleert hebben, wel ooit ernstig afgevraagd, tonende dus, dat u het belang van uw eeuwige welstand ter harte ging?

3. Zag gij wel ooit, dat gij tot dusver buiten de zalige gemeenschap van God had omgezworven, levende ver van God in een staat van een allerdiepste vervreemding, gevangen als in een geestelijk Babel, zijnde in uw hart tevoren een Babel van hoogmoed, van goddeloosheid, van afgoderij en verwarring? Is u dat wel ooit ontdekt en smarte u dat wel ooit innig aan het hart, en ontstond daarop wel een heilig besluit met de verloren zoon, zeggende: “Ik zal opstaan, en tot mijn vader gaan, en zeggen: Vader, ik heb gezondigd, tegen de hemel en voor u.” En dus een volkomen voornemen, om het vorig oude Babel der zonde, des werlds en van het rijk van de satan te verlaten, en daaruit te vlieden, en uw aangezicht en koers naar Sion te wenden?

4. Weet gij van dat komen tot de Heere Jezus, dat boetvaardig wenden van uw ziel naar Hem, dat vlieden tot Hem, als de ware Vrijstad van de ziel? Was dat u dus wel ooit om Jezus te doen, zodat gij het zonder Hem en Zijn gemeenschap niet stellen kon? En zeg mij eens, wat bewoog u om tot Jezus te komen, wat zag gij in Hem, en hoe kwam gij tot Hem? Deze dingen zijn nodig, dat men ze wat meer van nabij en op het nauwkeurigste beschouwe.

Welaan dan, waren het wel uw zonden en de zwaarigheden die u drukten, en naar Hem uitdreven, die Jezus dierbaar en noodzakelijk maakten in uw ogen? Kwam gij dus wel tot Hem als een belaste en beladene met pakken van zonden en bergen van zwaarigheden, waaronder gij gebukt ging? Immers die allen, en ook die alleen nodigt Jezus om tot Hem te komen, Matth. 11:28. Kwam gij wel tot Hem als een kranke tot de Medicijnmeester, om genezing voor uw kranke ziel bij Hem te zoeken? Was het u wel te doen om door Hem van uw geestelijke melaatsheid gereinigd te worden, om gewassen te worden in Zijn bloed door de Geest?

5. Weet gij ook iets van dat heilig wenen, en storten van tranen over uw zonden, het gemis van God, het verspillen van de kostelijke tijd, het verzuim van de genademiddelen en wat dies meer is? Kunnen daarvan uw binnenkamers en uw bedsteden of eenzame plaatsen getuigenis geven, hoe gij daar in tranen vaak gezaaid hebt, en hoe gij daar ook weleens liefdetranen gestort hebt naar God en Jezus, zodat gij als krank was van liefde, en het zonder Deszelfs gevoelige gemeenschap niet langer stellen kon?

Maar ach! Wat is er niet een ongelooflijke menigte zelfs in het midden onder ons, die van zulke zaken nog geheel ontbloot zijn.

Hoevelen die nog wandelen op de brede weg ten verderve, die anders wandelen, wier god de buik is, die niet dan aardse dingen bedenken en heerlijkheid stellen in hun schande?

Hoevelen die zich dwaaslijk een weg voorstellen die recht en goed schijnt in hun ogen, en langs welke gij meent wel behouden te zullen worden, niet wetende of gelovende dat het einde van die wegen des doods zijn?

Hoevelen die zich vergenoegen met een weg van uiterlijke zedigheid, onberispelijkheid of uitwendige godsdienstigheid, even of zulks de gehele zaak uitmaakte en of er niet meer vereist werd om ten leven in te gaan, daar Jezus zo duidelijk gezegd heeft: “Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan der Schriftgeleerden en der farizeeën, dat gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan.”

Hoevelen die niet de minste rekenschap kunnen of willen geven, hoe zij op de rechte weg gekomen zijn, die dan gemelijk en kwaad worden, als men hen daarnaar vraagt en daarvan rekenschap afvordert, evenals of zij daar niet toe verplicht waren; tot een bewijs dat zij er niet toe in staat zijn en nog op de rechte weg niet gebracht zijn.

Hoevelen die zich niet willen laten gezeggen of raden, op welke past hetgeen Jezus eens tot de Joden zeide, “gij wilt tot Mij niet komen”; die wanen het leven in hun hand gevonden te hebben, en daarom nooit gezegd hebben: het is buiten hoop. Daar staat wel in Jer. 6:16 hoe de profeet van des Heeren wege Israëel vermaande om toch eens stil te staan op hun wegen, dezelve bedaardelijk beschouwen, om te vragen naar de oude paden, welke de goede weg zij, en daarin te wandelen, maar tevens hoe zij zeiden: Wij zullen in dezelve niet wandelen; en dit mag men met recht op de meeste onder ons toepassen.

En ach! Waren er ook niet dezulke onder ons die nog wel in vorige tijden eens aan het stilstaan en zelfs aan het navragen op en naar de rechte weg gebracht zijn, ja die ook al schenen ook hun voeten op die weg gezet te hebben, die voor een tijd ook al mee liepen, bij de vromen verkeerden, en lieden van goede hoop schenen, maar die de weg al haast moede zijn geworden, die terug deinzden, en wedergekeerd en afgevallen zijn als onrijpe druiven voor de oogst en zo een kwaad gerucht op Gods volk, en op die weg gebracht hebben; welke dus de weg Balaäms zijn ingeslagen en die het beter zou zijn dat zij de weg der gerechtigheid nooit gekend hebben.

Al die zo bestaan zijn waarlijk in een zeer ellendige en rampzalige toestand, zij mogen zich een weg voorstellen, die recht in hun ogen schijnt, echter het einde van die, indien ze zo voortgaan, zullen wegen des doods zijn, hun treden houden de hel vast; zij wandelen nu wel met genoegen, en vermaak op hun weg, maar o! dat zal niet lang duren, zij zullen hun loop haast geëindigd hebben, en zij wandelen vast als op het kantje van de hel; de dood behoeft er maar even tussen te komen, dan storten zij (zo blijvende) plotseling daarin neder, en gaan zo met een ingebeelde hemel naar het verderf toe. Zij mogen nu niets weten van dat wenen, noch daarvan willen weten of horen, maar in tegendeel altijd gerust, vrolijk en wel gemoed heen gaan; maar hun lachen zal eens verandert worden in treuren, hun blijdschap in droefheid, en hun deel in die plaats daar wening is der ogen en knersing der tanden.

Ach! Dat dezulken nog op tijd de ogen geopend werden, en ontwaken mochten uit de strik van de duivel, en dat het de Heere behagen mocht hen nog eens de bekering te schenken ten leven.

O! Jehova, grijpt hen toch eens in het hart, stuit hen in hun zondige loop, zeg eens “tot hiertoe en niet verder”. U is immers niets te wonderlijk, ei! Wil dan eens de arm Uwer sterkte en de heerlijkheid Uwer mogendheid aan hen openbaren, tot prijs van Uw vrije genade en roem van Uw eeuwige heerlijkheid.

U aangaande, gij ware kinderen van Sion, die in het geestelijke Sion geboren en opgevoed bent, en de voorgestelde kenmerken van dat komen tot Jezus, van dat geestelijk treuren, van dat heilig wenen en wat dies meer is, ondervonden hebt en nog bij voortgang ondervind. O! Ziet hier in de eerste plaats uw geluk en voorrecht boven vele duizenden, dat de Heere met voorbijgaan van anderen, Zich uwer ontfermt heeft, u met Abraham roepende uit het Ur der

Chaldeeën van de wereld, u verlossende met Lot uit Sodom en met Israël uit Egypte en Babel, van een nare en slaafse dienstbaarheid der zonde, des satans en der wereld, en u, die daar weggeworpen lag op de vlakke van het veld, vertreden in uw bloed, toeroepende: In uw bloede leeft, ja in uw bloede leeft.

O! wat moest dit niet een stof van diepe verwondering voor u zijn! Hoe moest gij daarover niet wegzinken in uw eigen nietigheid en onwaardigheid, zo vaak gij daaraan denkt! Gij had geen medelijden met uzelf, en geen werelds oog had medelijden met u. Had de Heere Die God des aanzien, u niet aangezien met een oog van liefde, van medelijden en ontferming; had Hij naar u niet omgezien en u getuit in uw zondige loop, o! gij zou in der eeuwigheid naar God niet omgezien hebben. Wat was gij niet reeds in het uiterste gevaar van uw ziel, wandelende en zo gerust en goedsmoeds op de brede weg die ten verderve leid, als op het kantje van de hel en lopende reeds naar de hel; en wat zou het einde niet naar en rampzalig voor u geweest zijn, zo gij niet was voortgegaan?

Maar zo bijzondere weldaden, ook een bijzondere dankbaarheid vorderen, o! wat wordt er dan ook niet een bijzondere dankbaarheid van u gevorderd tegen zulk een goedertieren God, en hoe moest gij uw dankbaarheid niet bijzonder betonen in een heilige wandel! Deze weg, waarop gij gebracht bent is toch de heilige weg, zo zou zij genaamd worden, terwijl de onreine er niet zouden doorgaan, en zo moet zij dan ook heiliglijk bewandelt worden. Hoe moest gij niet omzien, om voorzichtig daarop te wandelen, en dat te meer, daar die zo smal is, daar er zovelen stenen des aanstoots van de satan, de wereld en het vlees in deze weg geworpen worden, en er overal zoveel netten en strikken voor u van dezelve gespreid zijn, om u te verstrikken.

Hoe moest gij u niet wachten voor stilstaan, of enigszins achterom te zien met Lots vrouw op deze weg. Gedenkt aan de vrouw van Lot! Die hier zijn hand aan de ploeg slaat, en weder om ziet naar hetgeen dat achter is, die is niet bekwaam tot het koninkrijk van God.

Welaan, tracht voortaan uw weg met blijdschap te vorderen, onder een gedurige voortgang in kennis, in deugd, in geloof, liefde, hoop, genade en heiligmaking des levens, dat vordert uw staat en roeping. “Maar het pad der rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe.” De zaligheid is u nu ook nader, als toen gij eerst geloofde, laat dat dan uw tred verhaasten, zeggende met Paulus: “Maar één ding *doe ik*, vergetende hetgeen dat achter is, en strekkende mij tot hetgeen dat voor is, jaag ik naar het wit tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.” Gedraag u zoals de vieren bij Ezechiël in hoofdstuk 1, die rechte voeten hadden, en al rechthout, rechtaan gingen, overal werwaarts de Geest in hen was om te gaan; tracht zo weder op te richten de trage handen en slappe knieën, en rechte paden te maken voor uw voeten. Laat de begeerte om eens voor God in het hemelse Sion te verschijnen, als vleugelen aan uw voeten bijzetten en “opvaren met vleugelen, gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden.”

Tracht dus ook gedurig uw aangezichten naar dat Sion gewend en op de weg derwaarts leidende, geslagen te hebben. Toon dat gij hier op aarde maar als reizigers en als vreemdelingen zijt, dat gij hier geen blijvende stad hebt, maar dat gij zoekt de toekomstige. O! Hier is toch voor u het land der ruste niet; gij zijt hier maar als vreemdelingen in Mesech, wonende in de tenten Kedars. Daarboven in het hemelse Sion is uw Vaderland, daar is uw schat, laat daar dan ook uw hart zijn; gedraag u zoals de heilige der hoge plaatsen, wier wandel is in de hemelen. Zoekt, bedenkt en betracht de dingen, die boven zijn.

Vraag ook veel naar Sion, naar de welstand en toestand van het geestelijk Sion, Gods Kerk in het algemeen en deze en gene gemeenten in het bijzonder. Toont dat gij er belang in hebt en er niet onverschillig onder zijt, of het Sion hier en elders wel gaat, of niet. Immers dus zult gij tonen een lid en burger van dat Sion te zijn; want als één lid lijd, zo lijden ze allen, als één lid verheerlijkt wordt, zo worden ze allen verheerlijkt.

Bid tot dat einde ook veel om de welstand van Sion, zeggende met David uit Ps. 51: “Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem op.” Bid om de vrede van Sion met de woorden uit Ps. 122. Bid vooral ook veel voor het verdrukte Sion in andere landen, daar Sion wegen treuren, omdat er niemand is die tot het feest optrekt.

Wend ook allen uw verplichting aan om zelf Sion te helpen opbouwen, sla de handen aan het werk; het is niet genoeg, dat men klaagt over het verval van Sion, neen, maar een iegelijk moet het zijne tot opbouw van deze geestelijke tabernakel bijbrengen, al waren het ook maar dassenvellen.

Tot dat einde zo zoekt anderen te brengen en te lokken op deze weg naar Sion, wijst hun die weg aan, toon hen hoe nodig, nuttig en heilzaam hen die is, zeggende: Komt, laat ons opgaan naar Sion, tot de Heere onze God. En wederom: Komt laat ons opgaan tot de berg Sion, opdat de Heere ons daar lere van Zijn wegen, en wij wandelen mogen in Zijn paden. Zoekt zo voor des Heeren aangezicht de weg te bereiden, al de stenen des aanstoots, alle struikelblokken der ergernissen uit de weg te ruimen. “ Gaat door, gaat door, door de poorten, bereidt den weg des volks; verhoogt, verhoogt een baan, ruimt de stenen weg, steekt een banier omhoog tot de volken.” Jes. 62:10.

Moet ge ondertussen nog een tijdlang als vreemdelingen hier in een vreemd land omzwerven, en Gods onmiddellijke nabijheid in Sion missen. Berst ge soms uit met David: “Wanneer zal ik ingaan en voor Uw aangezicht verschijnen? Moet ge veel uw weg met tranen bezaaien, gaan al wenende henen, het zij omdat de Heere Zich verbergt, en de Trooster, Die uw ziel placht te troosten, verre van u is. Het zij omdat gij niet meer vordert in de heiligmaking, en zo vaak struikelt in uw gang; het zij, omdat gij soms een dal der moerbeziebomen van in of uitwendig kruis moet doorgaan. Het zij uit vreze van nog op uw weg te zullen omkomen, enz. O! Grijpt moed, die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien; gij zult toch eindelijk eens behouden aanlanden in Sion. Moet ge zelfs nog de Jordaan des doods doorwaden, zulks zal u brengen in het Kanaän der eeuwige heerlijkheid.

Amen.

Predicatie

Verklaring van het LXI hoofdstuk der profetieën van Jesaja de profeet.

Jesaja 61:4.

“En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen wederoprichten, en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht.”

(Pag. 395 t/m 426 uit 'De luister zieraad, en voortreffelykheid, nevens de heerlyke heilgoederen van de EUANGELIE-KERK'. De 11^e predicatie.)

Inleiding.

Geheel opmerkelijk en troostrijk zijn de woorden van de apostel en leraar der heidenen, Paulus, die hij ons laat horen in zijn brief aan de Romeinen in hoofdstuk 11:12, zeggende: “En indien hun (dit is der Joden, Ds. J.M.) val de rijkdom is der wereld, en hun vermindering de rijkdom der heidenen, hoeveel te meer hun volheid!” De apostel spreekt daar eerst van hun, dit is, (volgens de samenhang met het vorige) der Joden val, en van hun vermindering, verstaande daardoor derzelve zware zonderval, door ongeloof, verwerping van de Messias en het Evangelie, gepaard met verstoktheid en hardnekkigheid, waardoor zij van God en Zijn Gezalfde afvielen, en waardoor zij vervallen zijn in dat zware en rechtvaardige oordeel van verstoting en verwerping hen overgekomen, zijnde (hoewel Gods oude bondsvolk en de natuurlijke takken) door ongeloof afgebroken. Hetwelk dus grotelijks ook strekte tot afbreuk van die natie, en voor hetzelfde waarlijk was een opmerkelijke vermindering, zoals ook voor de kerk, voor zoveel zij tevoren als Gods volk werden aangemerkt, en voor zoveel zij tot nog toe Gods uiterlijke kerk uitgemaakt en de naam van het volk van God gedragen hadden.

Nu zegt Paulus van de val van deze verstokte Joden, en van deze hun vermindering, dat ze was de rijkdom der wereld, dat is, van de heidenen, zoals het straks nader verklaard wordt, daar die het grootste gedeelte der wereld uitmaakten, over de gehele wereld verspreid waren, en ten enenmaal werelds waren en werelds leefden, daarmee te kennen gevende, hoe dat bij gelegenheid van die val der Joden, de heidenen waren verrijkt geworden met al die grote en heerlijke schatten van Gods genade, die in het Evangelie aan alle heilbegerigen aangeboden worden, en de mens waarlijk rijk maken in God, en die alle aardse schatten en de rijkdommen der wereld oneindig overtreffen. Want door toeval en bij gelegenheid van het ongeloof en de hardnekkigheid der Joden, had een grote menigte der heidenen aan dat onuitsprekelijk geluk deel gekregen. Want hoewel de Joden waren als de kinderen die het brood van het Woord van het Evangelie eerst toekwam, en de heidenen als de honden door de Joden gerekend werden, die niet meer dan op zijn best de kruimkens toekwamen, en Jezus daarom in het eerst Zijn discipelen belast had niet te gaan op de weg der heidenen, noch in enige stad der Samaritanen, maar tot de verloren schapen van het huis Israëls, zo is het nochtans, dat als de apostelen vernamen, dat de Joden dit brood verwierpen, en als met de voet schopten, vrijmoedigheid namen van te zeggen (niet zonder Gods bestuur): ziet wij keren ons tot de heidenen, zodat die heidenen, die zolang waren geweest als zonder God in de wereld, en tevoren verre waren, nu ook nabij werden gebracht. Dat had de apostel even tevoren aldus uitgedrukt in vers 11: “Zo zeg ik dan: Hebben zij gestruikeld opdat zij vallen zouden?” Te weten, dat het gehele lichaam der Joden, en wel het overblijfsel naar de verkiezing, dat onder hen was, geheel en al en ten einde toe van Gods genade vervallen zou, zonder ooit wederom aangenomen te worden. “Dat zij verre; maar door hun val is de zaligheid den heidenen geworden, om hen tot jaloersheid te verwekken.” Wanneer ze namelijk nu zouden zien de bekering en aanneming der heidenen tot kinderen, bij hen anders zo veracht, zo zouden zij daardoor eindelijk tot jaloersheid verwekt worden. Want deze val der Joden zou niet altijd duren, maar zij zouden (ten opzichte van hun lichaam, en de uitverkorene onder hen, dat overblijfsel naar de verkiezing) eens wederom opstaan uit die zware en langdurige val, en zo zou hun natie eens wederom te zijner tijd tot bekering gebracht worden. Daarom spreekt de apostel nu voorts van een volheid der Joden, die er nog eens stond te komen na hun val en vermindering, als hij vraagswijze zegt: “Hoeveel te meer hun” (dit is, der Joden) volheid!” Daardoor hij dan verstaat de algemene bekering der Joden in het laatste der dagen, wanneer niet slechts sommige weinige uit hen (zoals er tevoren zich dus enige als eerstelingen van de volle oogst op deden) maar het merendeel van de gehele natie zou tot bekering komen, en zo niet alleen de volheid der heidenen zou ingaan, maar ook gans Israël, de overgeblevenen in die tijd, het overblijfsel naar de verkiezing, zou

zalig worden, dat ook een grote volheid van de oogst, en bijzondere vervulling van het voorgaande gebrek en van die vorige vermindering voor de kerk zou uitmaken.

En de apostel (die bekering van het merendeel, en zo die volheid der Joden voor vast stellende) getuigt ervan, dat zulks dan nog een grotere rijkdom aan de heidenen, en aan de Kerk zou toebrengen, dan de val der Joden was bevonden te zijn een rijkdom der heidenen, hetgeen hij vraagswijze voorstelt, en op het hart van een iegelijk dus als een vaste waarheid bindt: “Hoeveel te meer haar volheid?” Want gelijk de val der Joden nu alreeds was bevonden te zijn een rijkdom der heidenen, daar dit aanleiding gegeven had, dat vele heidenen bekeerd en dus de rijkdom van Christus deelachtig geworden waren, er alsoo ook te zijner tijd op de volheid der Joden een nog grotere rijkdom voor de heidenen, of voor de kerk (meest uit heidenen bestaande) volgen zou. Eensdeels, daar op de wederaanneming van de Joden ook verder stond te volgen de ingang van de volheid der heidenen. Want als dan ook de overige volkeren, welke tot nog toe vervreemd waren geweest van Christus, met en nevens de Joden zouden bekeerd worden.

En anderdeels; daar op het ingaan van deze volheid van de Joden ook stond te komen een meerdere overvloed van allerlei geestelijke gaven voor die heidenen, die dan zouden bekeerd worden, of reeds bekeerd waren, als van meerdere kennis, troost, blijdschap en heiligmaking des levens.

En om niet te langdurig in deze onze voorafpraak te zijn, dat der Joden val en vermindering, dus geweest is de volheid der heidenen, wordt ons duidelijk vertoond in de woorden van mijn tekst, aangemerkt in hun verband en samenhang met de voorgaande en volgende woorden.

Immers dus hebben we reeds bij vers 2 gezien, hoe dat daar de rechtvaardige wraak Gods bedreigd wordt over de afvallige en ongelovige Joden, bestaande in een verharding voor een tijd over die natie, gepaard met voorbeeldige oordelen van de verwoesting van stad en tempel; de vermindering van zo een ongelooflijke menigte door het zwaard, door hongersnood en pestilentie, en hun verdere verstrooiing als ballingen over de gehele aarde, zoals er staat: “En de dag der wraak onzes Gods”. Nu zullen wij zien uit de woorden van mijn tekst, hoe dat deze val en vermindering gestrekt heeft tot verrijking der heidenen, en van de wereld, alzo zulks de weg gebaad heeft, dat de apostelen daarop het Evangelie des Koninkrijks gepredikt hebben onder de woeste heidenen, en die daarop verrijkt zijn geworden met de schatten van Gods genade, daar zij zoveel eeuwen achtereen van geslacht tot geslacht als een woeste en onvruchtbare akker hadden gelegen. Zoals er staat: “En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen wederoprichten, en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht.” Zoals we menen dat dit bijzonder in een geestelijke zin van de bekering en opbouw der woeste heidenen door de prediking van het Evangelie moet verstaan worden, zoals ons in de verklaring nader zal blijken.

En ook dat zelfde zal ons nog een en andermaal nader in het vervolg van dit teksthoofdstuk vertoond worden; deels straks in het volgende vers, daar geleerd wordt, dat deze rijkdom der heidenen zelfs zo groot zou zijn, dat er zelfs een menigte van leraars en voorgangers van de Kerk uit de heidenen, die tevoren vreemdelingen van die beloften en vervreemd waren van het burgerschap Israëls, van God zouden verwekt worden om die oude verwoeste plaatsen van de woeste akker der heidenen te helpen bebouwen, en dus geestelijke akkerlieden en wijngaardeniers zouden zijn, zoals er staat: “En uitlanders zullen staan, en uw kudden weiden, en vreemde zullen uw akkerlieden en wijngaardeniers zijn”. Deels uit het vervolg, daar meer dan eens van de roeping der heidenen gemeld wordt, als in welkers heerlijkheid (vanwege hun toebrenging) de Kerk, en bijzonder de apostelen, (als derzelve geestelijke volkplanters) zich beroemen zouden.

Dat nu in het bijzonder betreft de woorden van mijn tekst, in het verhandelen daarvan, gedragen wij ons op die wijze, dat we:

I. De woorden op zichzelf wat nader zullen beschouwen.

II. Dat we na een kortbondige opening daarvan, in het kort de vervulling daarvan zullen aantonen.

Wat betreft de woorden op zichzelf aangemerkt, daarin staat ons nader te letten:

A. Op de onderwerpen waarvan daarin gemeld wordt, zijnde drie in getal, doch die in het zakelijke nochtans al veel op hetzelfde uitkomen, als bestempeld met de benamingen van: 1. “De oude verwoeste plaatsen”. 2. “De vorige verstoringen”. 3. “De verwoeste steden”, “die verstoord waren van geslacht tot geslacht.”

B. Op de belofte daaromtrent gedaan, zoals die wederom drieledig is, uitgedrukt door dezelve: 1. Te zullen “bouwen”. 2. Te zullen “wederoprichten”. 3. Te zullen “vernieuwen”.

Wat wederom aangaat het eerste, daarin staat ons te letten op de onderwerpen, waarvan hier gemeld, en waaromtrent iets beloofd wordt, zijnde drievoudig, doch zodat zij in de zaak al veel op hetzelfde uitkomen, bestempeld met de naam van 1. “Oude verwoeste plaatsen”. 2. “Vorige verstoringen”. 3. En de “verwoeste steden”, nader omschreven als die verwoest waren “van geslacht tot geslacht”.

Voor en aler wij ter nadere opening overgaan, zo dient tot nodig voorbericht, dat ons hier een voorzegging voorkomt die al vrij duister in de eerste opslag is, zo ten opzicht van de tijd, waarop deze Godspraak toegepast moet worden, als van de eigenlijke zin en mening daarvan, en dus de zwaarste die ons tot nog toe ter verhandeling is voorgekomen om het rechte doel te treffen.

Wat aangaat de tijd waarop deze belofte ziet, zulks zal vanzelfs blijken, zo we maar eerst de rechte zin en mening des Geestes in deze duistere bewoordingen mochten treffen, waaromtrent we dus vooraf alleen dit met een woord zeggen, dat een ieder makkelijk begrijpt dat de draad van deze belofte verder moet uitgedrukt worden dan tot de tijden van Jezus’ omwandeling op aarde; hoewel het begin van dit hoofdstuk met die heuchelijke tijd zijn aanvang neemt; en wel in het bijzonder dat de zaken hier voorkomende, bijzonder na de dag der wrake Gods over de Joden en Jeruzalems verwoesting moeten betrokken worden, waarvan reeds in het vorige gemeld was.

Wat in het bijzonder betreft de inhoud van deze woorden en de eigenlijke zin en mening daarvan, ik acht dat de gedachten van de geleerden hierin bijzonder op tweeërlei verschillende gevoelens zullen uitkomen, daarin bestaande, dat men deze woorden of eigenlijk, en zo naar de letter moet verstaan, en dus, dat hier een tijd bedoeld wordt waarin reeds die oude verwoeste plaatsen enz. gebouwd zijn, of nog staan gebouwd te worden; of dat hier een verbloemde manier van spreken voorkomt, zoals die zeer vaak voorkomt in de Schrift; en dus, dat alles oneigenlijk en geestelijk moet verstaan worden.

Als men de woorden eigenlijk neemt, zo is het makkelijk te begrijpen dat deze belofte in al zijn nadruk nog niet vervuld is. Want met sommigen dit te brengen tot de wederkering van Israël uit Babel in Kanaän en tot de herbouw van hun stad en tempel, nevens de overige verwoeste plaatsen en steden, zulks strijd tegen onze vorige gelegde gronden; terwijl we met overvloedige en genoegzame voldingende redenen reeds meer dan eens betoogd hebben dat in het begin van dit teksthooftuk geenszins gehandeld wordt van die lichamelijke wederkering van Israël uit Babel in Kanaän, waar naar we ons nu gedragen. Zelfs kunnen we nauwelijks van ons verkrijgen om te denken dat bepaaldelijk in deze woorden een flauwe toespeling daarop gemaakt wordt; daar we niet kunnen zien hoe het goed gemaakt kan worden, dat die verwoeste plaatsen en steden, waarvan getuigd wordt, dat ze verwoest waren geweest van geslacht tot geslacht en die woestigheid der eeuwen genaamd worden, kunnen betrekking hebben op de tijden van Israëls gevangenis in en wederkering uit Babel. Want daar die

gevangenis maar zeventig jaren heeft geduurd, zo konden die plaatsen en steden die de wederkerende zouden herbouwen, niet aangemerkt worden als nu eeuwen en geslachten lang woest gelegen hebbende, daar er zelfs nog onder de wederkerende enige ouden waren die de eerste tempel gezien hadden, en daarom weenden als zij de grondlegging van de tweede zagen.

Bijgevolg is het dat zo men de woorden eigenlijk en naar de letter wil nemen, deze belofte in volle nadruk nog niet vervuld is; maar dat hier mogelijk iets dergelijks beloofd wordt als in Jes. 33:20, Jer. 31:4, 5, 21, 23, 24, 38, 39 en 40² en Zach. 14:10, 11 en 16 vergeleken met Jes. 66:10, 20 en 21 en hoofdstuk 65:9, 21 en 22. Dat is, dat hier en in de soortgelijke plaatsen bedoeld wordt de nog toekomstige herbouw van de stad Jeruzalem, die nu door de Romeinen reeds sinds zoveel eeuwen en van *geslacht tot geslacht* geheel woest gelegen heeft, voornamelijk godgeleerden willen dat nevens enige andere steden van het Joodse land, nog eens in het laatste der dagen door de bekeerde Joden zal herbouwd worden, om daarin te wonen en de God van hun vaders daar plechtig te dienen. En waar ze gemelde plaatsen, evenals onze tekstwoorden, op toepassen. Zelfs is de geleerde A. Hellenbroek daar niet vreemd van in zijn tweeledige en op schetswijze gemaakte opening, die hij geeft in zijn laatste deel over Jesaja, pag. 1002. Zijnde zijn weleerwaarde niet vreemd dat zoals het waarschijnlijkst is dat in hoofdstuk 60 reeds de heerlijke kerkstaat en bekering der heidenen in het laatste der dagen voorkomt, dus in dit 61^e hoofdstuk deszelfs draad vervolgd wordt. En dus, dat in dit teksthofdstuk onder andere de bekering der Joden en hun heerlijke staat in het laatste der dagen voorspeld wordt, zoals zulks zou gepaard gaan (opdat ik mij van zijn weleerwaarde enige woorden voorts bediene) met een herbouw en herstelling van het duslang verwoeste Kanaän; daar die bekeerde Joden, immers voor een groot deel, zich wederom zouden nederzetten.

Het zou ondertussen in bedenking komen, zo men de woorden letterlijk neemt, of hier niet gezien wordt op enige steden en plaatsen van het Joodse land die met en na de ondergang en verruïnering van Jeruzalem door Titus Vespasianus verwoest en verstoord zijn geworden en weder opgericht zijn onder Constantijn de Grote, de eerste christenkeizer, onder wiens regering de christenen en hun voorgangers (zoals bekend is) grote hulp, vrijheid, voordelen, privileges en eer en heerlijkheid bekomen hebben.

Doch noch aan de eerste, noch aan deze onze tweede bedenking kunnen wij de volle toestemming niet geven, en dat om deze redenen:

1. Omdat we niet kunnen zien waarom juist dit ene vers tussen beiden geheel letterlijk zou moeten verstaan worden, daar al de vorige en volgende weldaden en beloften enkel geestelijk verstaan moeten worden, zoals zonneklaar uit de inhoud daarvan blijkt en we ten opzichte van het vorige reeds overbodig betoogd hebben, en ten opzichte van het volgende nog nader zullen bewijzen.

2. Omdat uit Lukas 4:18 en 19 duidelijk blijkt dat de vervulling van het begin van ons teksthofdstuk aanvankelijk plaats gehad heeft in Jezus' omwandeling op aarde en omdat we over het slot van vers 2 reeds gezien hebben dat door die *dag der wrake* daar vermeld, bijzonder het aanstaande oordeel Gods over de Joden in Jeruzalems verwoesting bedoeld wordt, daar hier straks in dit 4^e vers een al te grote en ongewone sprong zou gemaakt worden van het begin van het Nieuwe Testament af tot het laatste der dagen, of tot de tijden van

---

² Dat te minste Jer. 31:4 en 5 enz. niet goed kan gezien worden op de wederkering van de Joden uit Babel in Kanaän en de herbouw van deszelfs verwoeste steden, hoewel er van terzijde een flauwe zinspelende op gemaakt mocht worden, blijkt omdat reeds in hoofdstuk 30:21 van de komst van de Messias was geprofeteerd. Dat het ook ziet op een weldaad die eigenlijk Israël in het laatste der dagen zou ontvangen blijkt 1. Omdat reeds op het einde van het vorige hoofdstuk 30:24 van het *laatste der dagen* gehandeld was. 2. Omdat de Heere in vers 1 betuigt dat Hij *terzelfder tijd alle geslachten Israëls tot een God zou zijn*. 3. Omdat in vers 8 beloofd wordt dat het overblijfsel uit Israël uit alle landen, waarheen het verstrooid is zal vergaderd worden, dat nog niet vervuld is.

Constantijn de Grote toe, zonder enige tussenvoeging van zodanige zaken die in die lange tussentijd eerst moesten voorvallen.

3. Omdat hetgeen er straks op volgt in vers 5: “En uitlanders zullen staan en uw kudden weiden; en vreemden zullen uw akkerlieden en uw wijngaardeniers zijn.” Niet alleen geestelijk moet verstaan worden ten opzichte van een menigte leraars uit de heidenen die tegelijk met de bekering der heidenen als voorgangers van Gods kudde om die te weiden zouden verwekt worden; maar zulks ook reeds genoegzaam ver voor de tijden van Constantijn is vervuld geworden, zoals we over de volgende woorden nader zullen aanwijzen.

4. Omdat genoegzaam alles wat in dit teksthofdstuk voorkomt, op de Kerk van het Nieuwe Testament door alle tijden heen, en zowel in het eerste als in het laatste der dagen daarvan kan toegepast worden; hoewel we toestaan dat enige dingen in hun volle kracht nog eens bijzonder in het laatste der dagen staan vervuld te worden.

Ook is ten tijde van Constantijn de Grote het eigenlijke Jeruzalem nooit herbouwd, dat nog woest ligt. Daarbij kunnen al die plaatsen die een lichamelijke herbouw van oude verwoeste steden schijnen te begunstigen, hetzij in vroegere of latere tijden, zeer goed geestelijke verstaan worden.

Ook belet het ons niet dat in het even voorgaande 60^e hoofdstuk de heerlijke staat der Kerk in het laatste der dagen reeds was verbeeld. Want dan merken wij dit 61^e hoofdstuk aan als een nieuwe profetie, waarin de profeet wederom de staat der Kerk van het Nieuwe Testament van voren aan begint, tonende langs welke weg en langs welke trappen die te verwachten is, en waarin hij dan kort de bijzondere tijden en voornamen lotgevallen van de Kerk, zowel in dit als in de volgende hoofdstukken doorloopt, eindigende dan wederom in de laatste hoofdstukken met een verbeeld van de heerlijke Kerkstaat, en wel bijzonder ten opzichte van de Joden. Zoals in hoofdstuk 60 bijzonder dezelve in opzicht van de toebrengring der heidenen, en van heidense koningen en mogendheden verbeeld was; zoals we alles reeds breder bij de opening van dit 61^e hoofdstuk en de aanwijzing van het verband met het vorige verbeeld hebben, zodat ons daaromtrent ook geen genoegzame zwaarigheid kan gemaakt worden.

Veel minder houdt ons in deze op het gevoelen van de Joden, willende ook dat Jeruzalem en de tempel zal herbouwd worden ten tijde van de Messias, waartoe ze ons tekstvers, alsook hoofdstuk 60:12 en meer andere dergelijke plaatsen verkeerd brengen (zie brief van Rabbi N.N.³) en waaruit ze tegen ons een bijzonder bewijs menen te halen dat de Messias nog niet gekomen is, omdat die beloofde herbouw nog niet vervuld is. Want deze herbouw in ons tekstvers wordt niet eens bepaald tot Jeruzalem, maar in het algemeen tot verwoeste steden. Behalve dat zulks hier duidelijk beloofd wordt na de komst van de Messias, Die reeds in vers 1 sprekende was ingevoerd, zoals we dat stuk in het begin met genoegzaam klemmende redenen reeds tegen hen voldongen hebben. En we kunnen zelfs hieruit in het voorbijgaan zien, hoe degenen die deze en soortgelijke plaatsen voor een geestelijke opbouw nemen, gelukkiger dit wangevoelen van de Joden kunnen ontzenuwen, dan degenen die toestaan dat daarin van een letterlijke en eigenlijke herbouw van Jeruzalem enz. gemeld wordt. Immers naar het gevoelen van de Joden moest dan zelfs dat nieuw Jeruzalem een wonderlijke en ongehoorde gedaante hebben, en de heerlijkheid van het laatste of derde huis Gods, dit is de tempel van het herbouwde Jeruzalem nog vrij groter zijn dan die van de tweede en eerste tempel, also zij zelfs zo grof beuzelen dat zij daarop thuis brengen Jes. 54:12: “En uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken en uw poorten van robijnstenen, en uw ganse landpale van aangename stenen.” Willende dat de Heere dan de stad zal stellen op tien kostelijke stenen, en zo ook de tempel die de derde zal zijn, hetgeen zo duidelijk tegen Haggai 2:11 ingaat, daar de tweede tempel wel expres de laatste wordt genoemd, waarom zich ten minste

---

³ Wat deze brief is en wat de inhoud daarvan is, is onbekend. KJB.

alle christenen (zo zij al voor het gevoelen van een aanstaande herbouw van Jeruzalem zijn) wel dienen te wachten om toch niet aan dezelve ook een tempel toe te voegen.

Wij verstaan hier dan met de vermaarde en hooggeleerde heer C. Vitrina en met anderen een geestelijke herbouw, of bekering en toebrenging van de woeste heidenen, op die wijze zoals we nu straks nader zien zullen, om redenen nu reeds te berde gebracht en wegens vele zwaarigheden, die we anders hier ontmoeten. Zoals ook de Schrift meermalen van zulk een geestelijke herbouw spreekt, zoals doorgaans blijkt uit de profeten en de vergelijking van deze navolgende plaatsen: Ezech. 36:38, Jes. 62:1, 4, 9 en 12, Ezech. 16:2, Zef. 3:2, Jer. 2:21, 18:9, 24:6, Amos 9:11, Jer. 1:18 en 15:20.

En wat er is bekender dan dat het woeste heidenendom en bijzondere maatschappijen, steden en volkeren daarvan, onder het zinnebeeld van akelige woestijnen, van woeste en dorre plaatsen enz. volgens de zinnebeeldige godgeleerdheid, vaak voorkomt in de gewijde Bladeren? Immers om slechts maar een en andere godsspraak tot staving bij te brengen, zo staat er van voorzegt in Jes. 32:15: “Totdat over ons uitgegoten worde de Geest uit de hoogte; dan zal de woestijn tot een vruchtbaar veld worden, en het vruchtbare veld zal voor een woud geacht worden.” De betekenis is dat na de rijke uitstorting van de Heilige Geest onder het Nieuwe Testament de woestijn van het heidendom, dat zo lang dor, droog en onvruchtbaar gelegen had, vruchtbaar gemaakt zou worden in alle goede werken.⁴ Iets dat in die tijden zo uitstekend zou zijn dat er van geprofeteerd staat in Jes. 33:20 dat het een plaats zou zijn van rivieren, van wijde stromen, dat is: dat de Kerk dan een wijd en uitgestrekt land der heidenen zou bezitten, overvloeiende van de rivier van Gods Geest en besproeid met de waterbekken der genade; dermate dat er vissers van een menigte der leraren, evenals nader in vers 5 staat in ons teksthoofdstuk, zouden staan van Engedie af, tot aan En-Eglaim toe, en dat er plaats zou zijn tot uitspreiding der netten van het Evangelie; “geen roeischuit zal daar door varen, noch geen treffelijk schip daar over varen”. De zin is, dat de Kerk dan zo beschermd zou worden dat geen vijandelijke vloot van roeischepen of voortreffelijke oorlogsschepen zo tot dezelve zou doordringen om dezelve geheel te overweldigen. Bijzonder dient hiermee vergeleken te worden Jes. 35:1: “De woestijn en de dorre plaatsen” te weten, van het heidendom “zullen hierover vrolijk zijn, en de wildernis zal zich verheugen en zal bloeien als een roos.” Te weten, als nu die dorre en onvruchtbare woeste landen van het heidendom zouden bezaaid zijn met het zaad van het Evangelie en besproeid door des Heeren Geest. Want als dan zou, volgens vers 7: “En het dorre land zal tot staand water worden, en het dorstige land tot springaders der wateren;” (Versta door het dorre land het heidendom, dat nog geheel dor en droog was, en door het dorstig land het Jodendom, dorstende naar de komst van de Messias, zoals het in die onderscheiding ook duidelijk zo voorkomt in Jes. 44:3.) “in de woning der draken, waar zij gelegen hebben,” verstaat erdoor de wilde en woeste heidenen, die van de duivel, de oude draak geheel beheerst werden, en wel bijzonder sommige vijandige en venijnige opperhoofden daarvan, “zal gras met riet en biezen zijn.” Dat is: daar zouden de

---

⁴ Dat die plaats dus geestelijk moet verstaan worden, blijkt zonneklaar uit de samenhang. In de kleine Bijbels vind men zelfs daarom aan de kant gesteld: Joël 2:28, Joh. 7:37 en 38. Dat was ook reeds in hoofdstuk 30:25 voorzegt: “En er zullen op allen hogen berg en op allen verheven heuvel”, dat is: in alle grote en kleine koninkrijken en heerschappijen der heidenen “beekjes en watervlieten zijn”, te weten van het water des Geestes en van de leer van het Evangelium (want het kan onmogelijk naar de letter verstaan worden) “in den dag der grote slachting”, oftewel oorlog, wanneer namelijk het bloed der martelaren het zaad van de kerk zou zijn en vele leraars vanwege de verkondiging van het Evangelie onder de heidenen zouden vallen door het zwaard enz. of als nu de laatste en algemene grote verdrukking van de Kerk daar zou zijn, “wanneer de torens vallen zullen.” Dat is: als de voornaamste der heidenen, zelfs haar koningen en vorsten die als torens uitstaken, tegelijk met de muren van het heidense Jericho op het blazen van de trompet van het Evangelie zullen vallen, waarom er straks (ten blijke dat deze profetie tot het Nieuwe Testament behoort) wordt bijgedaan, dat dan het licht der maan, dat is van de Kerk, zou zijn als het licht der zon, enz. dat is: dat het licht van kennis, van blijdschap en van heiligheid der Kerk, dan zo groot als dat der zon zou zijn.

geestelijke grasscheutjes nu uit die dorre aarde voortkomen en alles zich groen, levendig en fleurig in de genade vertonen. Doch we durven hier niet dieper in dit aangename water van land steken, om niet te ver van den baken van onze tekst af te wijken, sparende de verdere betoging van die heerlijke waarheden uit een menigte andere profetieën die daardoor een nader licht zullen bekomen, en hetgeen dus als een korte analyse van een menigte zwaarwichtige Godsspraken zal zijn, tot een ander werk, reeds tevoren gemeld.

Om dan na deze korte uitweiding (die echter tot nader licht en opening van hetgeen ons verder te verhandelen staat kan strekken, en waarom we nu voorts te korter konden zijn) weder te keren tot mijn tekst, volgens deze gelegde gronden dus in een geestelijke zin nopens de toebrenging der heidenen door de prediking van het Evangelie op te vatten, zo is het dat we op die voet voorts met weinig woorden de letter zullen openen, en ook met weinig moeite ne omslag alles makkelijk geestelijk overbrengen kunnen.

Gij hoort hier dan in het eerste deel van onze tekst allereerst melden van “oude verwoeste plaatsen”, עולם הרבות charaboot olam, ‘de verwoestingen der eeuwigheid’, oftewel der eeuw, staat er eigenlijk in het Hebreeuws, ten blijke dat men hier moet denken om zulke plaatsen die gehele eeuwen lang woest gelegen hadden, en bijgevolg dat hier niet kan gezien worden op de herbouw van de verwoeste steden van Kanaän na de Babylonische gevangenis, daar die niet kunnen gezegd worden eeuwen lang verwoest gelegen te hebben.

Maar om beter begrip te hebben van deze verwoeste plaatsen der eeuwen, zo moet men weten dat het grondwoord עולם הרבות charaboot, afkomstig is van zulk een wortelwoord, hetwelk in zijn eerste betekenis zoveel te zeggen is, als uitdrogen, dor maken. Daarom wordt het van wateren en rivieren gebruikt, zie Gen. 8:13. De wateren droogden van boven de aarde; de aardbodem was gedroogd. Zie ook Jes. 19:6. Zelfs wordt het Latijnse woord ‘sicco’ ‘ik droog’ van wateren gebruikt. Dus zei Ovidius, Metamorph. Lib. VIII, van de moeder van Meleager:

Lachrymas siccaverat Ardor,

Dat is:

De drift had de tranen opgedroogd.

Ook vind men het, om het doden met het zwaard voor te stellen. Zie hiervan 2 Kon. 3:23: “En zij zeiden: Dit is bloed; de koningen hebben voorzeker zich met het zwaard verdorven en hebben de een den ander verslagen. Nu dan, aan den buit, gij Moabieten.” Of zoals het Rabbi David Kimchi en Rabbi Levie vertalen: “Zij hebben elkander met het zwaard den een den ander uit de weg geruimd.” En zeker, zo heeft dit ook nog zijn eigenschap, omdat door het slaan met het zwaard het bloed wordt afgetapt, en alzo de guldene schaal in stukken werd gestoten, de kruik aan de springader gebroken en het rad aan de bornput aan stukken gestoten, en zo het lichaam uitgedroogd, Pred. 12:6.

Daar nu door een al te grote droogte alles verwelkt en verdroogd, en ook met het gevolg dat het verwoest wordt; daar ook gehele landen en steden in het bijzonder door het zwaard en het plengen van mensenbloed verwoest werden, zo gebruikt de Geest niet ongepast dit woord om daardoor, bij wege van overbrenging een verwoesting van plaatsen en steden voor te stellen. Dus wordt van de heidenen in de laatste tijden gezegd, Jes. 60:12: “Want het volk en het koninkrijk welke u niet zullen dienen, die zullen vergaan; en die volken zullen gans verwoest worden.” Dat Zacharia in zijn profetie, hoofdstuk 14:17, aldus uitdrukt: “En het zal geschieden, zo wie van de geslachten der aarde niet zal optrekken naar Jeruzalem, om den Koning, den HEERE der heerscharen, te aanbidden, zo zal er over henlieden geen regen wezen.” En wel zulk een grote verwoesting, dat zij zulk een land zouden gelijk zijn, hetgeen tot zo een verwoesting verbannen was; want het komt overeen met het woord חרם charam, verwoesten, verbannen.

Door deze “oude verwoeste plaatsen” of woestigheden der eeuwen, moet men dan mensen verstaan, die dezelve bewonen, en wel de woeste en onbeschaafde heidense volkeren. Deze worden met het gemelde grondwoord dus terecht uitgedrukt, als dewelke geheel uitgedroogd

en dor (naar de kracht van deszelfs wortelwoord) waren in het geestelijke, dat is: zonder enige sap en vochtigheid van de Geest en van het water van Gods genade, en dus ten enenmale onvruchtbaar in het goede; waarom wij nu reeds tevoren gezien hebben, dat het heidendom terecht onder de prent van een woestijn, van dorre plaatsen enz. wordt voorgesteld, gelijk zij daarom ook als geheel droog en uitgedroogd voorkomen, Jes. 44:3. Ja! dat meer is, zij mogen terecht ook aangemerkt worden als verslagen door het zwaard, enz. want is het, dat een iegelijk mens van nature in de Schrift voorkomt als geestelijk dood, of ter dood toe gewond, en liggende weggeworpen op de vlakke des velds, vertreden in zijn bloed, zo mag zulks dan ook terecht en wel in volle kracht op de heidenen toegepast worden.

Terwijl hier nu deze verwoeste plaatsen voorkomen in onderscheiding van de verwoeste steden, zo wordt er gezinspeeld, of op een menigte van aanzienlijke en volkrijke dorpen die door het zwaard van de oorlog verwoest zijn, of op gehele akkers, landen en velden die verwoest zijn, en geheel dor en onvruchtbaar geworden door hetzelfde zwaard van de oorlog, dat voor zich een vruchtbaar veld vind en achter zich een woestijn laat. Of door gebrek van water en regen, waardoor dezelve geheel als uitgedroogd moeten aangemerkt worden, en nergens toe bekwaam zijn, dan om enig weelderig en schadelijk onkruid, distels en doornen voort te brengen, of een plaats te zijn van allerlei schadelijk gevogelte en venijnige gedierte, als slangen, adders, draken, jonge struisen enz. Het is om het even, hoe men het neemt, en het grondwoord (volgens deszelfs wortelwoord) geeft ons tot beide zinnebeelden aanleiding; gelijk zulks ook beide zeer wel op de staat van het heidendom kan overgebracht worden; terwijl er dan door te kennen gegeven wordt dat een grote menigte van gehele dorpen, ja! van gehele landen van heidenen, die zolang als verwoest, of geestelijk woest en onvruchtbaar gelegen hadden, ja! een woning der draken enz. geweest waren, nu zouden vernieuwd en herbouwd worden, op die wijze, als we over het bouwen en vernieuwen dat er van getuigd wordt, straks nog nader zien zullen.

Ook mochten de heidenen terecht als woestigheden der eeuw, of der eeuwigheid aangemerkt worden; daar dezelve voor de komst van de Messias waarlijk zo een grote reeks van eeuwen reeds als een woeste akker gelegen hadden, als die zelfs al van de tijden na de scheiding der volkeren af, en na de verdeling van de aarde onder hen, allengskens van tijd tot tijd meer en meer vervallen zijn, en nadat onder hen de overleveringen der patriarchen verloren en uitgedoofd waren, geheel en al van de waarheid en rechte zedelijkheid vervreemd, en zo verwoest zijn geworden. Een verwoesting daar de oude draak, daar de bedrieglijke offerpopen en verleidende tempelpriesters onder hen ook niet weinig toe gedaan hebben, en waardoor zo de landstreken van het heidendom alom zijn vervuld geworden met een deel woeste, wilde en barbaarse mensen; sommige zelfs zover, dat zij bijna alle redelijkheid uitgetogen en alle menselijkheid vergeten hebbende, in wreedheid en woestheid de woeste en wilde dieren enigszins gelijk geworden zijn, waarom zij er ook vaak in de Schrift terecht bij vergeleken worden. Behalve dat ook hun landen die zij bewoonden, door haar ruimte en onbevolktheid velen, zelfs eeuwen lang zeer eenzaam en woest geweest waren; zijnde de landstreken der heidenen, in tegenstelling van het land der Joden zeer woesternijchtig en de meeste zeer wild en woest geweest.

Ondertussen geven wij tot een toegift in bedenking, of men anders ook niet wel door deze oude verwoeste plaatsen zou kunnen verstaan de vervallen, woeste, eenzame en verstoorde staat der Evangeliekerk; hetzij dan in haar allereerste beginsel, zoals zij onder de Joodse en heidense vervolgingen een voorwerp was van een gedurige verbreking, verstoring en verwoesting, en als in het woeste, in de woestijn en in een weg der wildernis moest dwalen, omdat zij geen stad ter woning had, Ps. 107:4. Hetzij dan wat later onder de antichrist, toen de Kerk als tot een woestijn en eenzame verstoorde plaats werd, en dat zo hier beloofd zou worden dat tegen die vorige verwoesting en verstoring aan, echter de Kerk zeer wonderbaar

zou vermenigvuldigd worden, en zelfs veel leraars uit de heidenen, die tevoren de Kerk zo vervolgd hadden, nu voorgangers en voorstanders van de Kerk zouden worden.

De eerste gedachte verdient hier ten minste zijn opmerking, alzo reeds de Evangeliekerk in vers 3, als treurende vanwege al haar geleden schade en schande voorkomt, en vanwege haar rampen getroost was; terwijl ook in vers 7 beloofd wordt hoe dat voor, of in plaats van haar dubbele schaamte en schande die dezelve geleden had in al die heidense vervolgingen, zij nog eens zou juichen over haar deel en het in haar land dubbel erfelijk bezitten. En terwijl daarop zeer goed ook de naastvolgende woorden van mijn tekst slaan, als er staat: “En uitlanders” te weten leraars uit de heidenen “zullen staan, en uw kudden weiden” enz. Alzo daarmee dan aangewezen wordt, dat de tijden nu zo ten goede voor die eenzame en treurende kerkstaat zouden veranderen, dat in plaats dat de Evangeliekerk in die vorige heidense vervolgingen zoveel afbreuk en schade geleden had, en er zo een grote slachting en verwoesting omtrent de christenen was aangewend, die vorige woede niet alleen zou ophouden, maar zelfs vele van de vervolgers der Kerk, nu voorgangers, voortplanters en voorstanders daarvan zouden worden.

Echter alles wel ingezien zijnde, zo zou ik nog vrij meer overhellen tot de vorige verklaring, te weten, dat hier bedoeld wordt op de bekering van die wilde, woeste heidenen, op die wijze als getoond is, alzo de uitdrukking wat hard en meer oneigen, gelijk ook te hoog en te vergaande schijnt te zijn, om de verdrukte, eenzame en van kinderen door een wrede martelaarsdood beroofde Evangeliekerk te noemen met de naam van “oude verwoeste plaatsen”, of ‘woestigheden der eeuwen’; hoewel we in zoverre het ene en het andere wel kunnen samen voegen, voor zover dan, als nu de heidenen alom zouden beginnen bekeerd, en zo die oude verwoeste plaatsen gebouwd te worden door de prediking van het Evangelie, de vorige vervolgingen der Kerk mettertijd ook zouden beginnen op te houden, en zo die eenzame, verminderde en als verwoeste staat daarvan, dermate zou weggenomen worden, dat de Kerk nu naar een rechte vruchtbare akker zou gelijken, en zelfs vele voordelen door de toevoeging der heidenen bekomen; dermate dat zij nu het vermogen der heidenen zouden eten, en zich in haar heerlijkheid beroemen, evenals er in het volgende 6^e vers beloofd wordt, en we in de verklaring van dat vers in het brede nader hopen aan te tonen.

Bij die oude verwoeste plaatsen worden nu in de tweede plaats gevoegd “de vorige verstoringen”, of de oude woestenijen of wildernissen, zoals men het ook kan vertalen, hetgeen in het zakelijke niet verschild van het vorige; maar slechts als een nadere omschrijving is van die oude verwoeste plaatsen, om te tonen, dat dezelve zo verwoest waren, dat zij sedert die tijd als een woeste akker des luipaards, of als een dorre woestijn, en als een akelige en onvruchtbare wildernis gelegen hadden, en waardoor dus dezelve woeste, onbeschaafde, dorre en onvruchtbare staat des heidendoms zeer natuurlijk wederom wordt uitgebeeld, welke we nu reeds gezien hebben, dat terecht bij woestenijen en wildernissen in de heilige Bladeren zeer vaak vergeleken wordt.

Eindelijk wordt er bijgevoegd “de verwoeste steden” die verstoord waren, (of als woestenijen gelegen hadden) “van geslacht tot geslacht”.

Hoe dat vele volkeren onder de benaming van steden wel voorkomen in de heilige Bladeren, zulks is bekend en hieruit kunnen we makkelijk opmaken dat men (volgens onze gelegde gronden) door die verwoeste steden wederom bijzonder de wilde, woeste en onbeschaafde heidenen moet verstaan, of zodanige volkeren, die zich in die heidense steden ophielden, dat is, de inwoners van de steden der heidenen. Waarom die nu nader omschreven worden als verwoest en verstoord van geslacht tot geslacht, en wat dat zeggen wil, zulks is ons reeds tevoren over de oude verwoeste plaatsen, of woestigheden der eeuw reeds gebleken en komt in het zakelijke wederom op hetzelfde uit, zodat we ons hier (willen we ons aan geen onnodige herhalingen slechts onder andere bewoordingen voorgesteld schuldig maken) kunnen bekorten. Bekend is het ook, hoeveel van de heidense steden en plaatsen, waarin tevoren voor de afscheiding der volkeren, als de Kerk nog was in de familie der aartsvaders,

de zuivere godsdienst werd geoefend, hetgeen hier ondersteld wordt. Want als de heidenen bij verwoeste steden en plaatsen worden vergeleken, zo wordt duidelijk te verstaan gegeven, dat zij niet altijd in zulk een onbebouwde toestand geweest zijn, waarom er ook slechts van een vernieuwing van die steden gemeld wordt, zoals we aanstonds nader zien zullen; terwijl zij alleen daarna, en van tijd tot tijd, en van geslacht tot geslacht meer en meer vervallen zijn in wanbegrippen, in leer, in godsdienst en zeden en zo geheel afgodisch zijn geworden, zijnde met de verwarring van de spraak, er ook een gehele verwarring en verwoesting onder de heidenen in dat alles gekomen.

De weldaad nu die hier beloofd wordt aangaande die oude verwoeste plaatsen, enz. bestaat daarin, dat dezelve zouden *gebouwd, opgericht en vernieuwd* worden.

We vinden minder zwaarigheid om te bepalen wie hier de spreker is, dan van wie dit hier getuigd wordt, of wie in dezen de werktuigen in Jehova's hand zouden zijn.

Dat in de drie eerste verzen een Goddelijk Persoon, en wel de Messias voorkomt, is genoegzaam krachtig van ons reeds bewezen en blijkt uit Lukas 4:17-19. Dus denken wij het naaste, dat Deze in ons tekstvers, en in de volgende verzen Zijn taal vervolgt. Immers kunnen wij met geen genoegzame grond zien, dat deze en de volgende verzen tot vers 10 behelzen zouden een redevoering van andere personen, dewelke op dit profetisch toneel tevoorschijn komen, als de heerlijke gevolgen van de komst van Messias nader vertonende tot vers 10. Wij zien geen reden om zulks te stellen, ten ware het geschied, om aldus het toneel des te aangenamer te maken.

Het is wel waar dat in zulks te stellen, weinig zwaarigheid is; echter is het onnodig en ook niet goed overeenkomstig met het verband van zaken. Want als men op derzelfer eenvoudig verband acht geeft, dan zal men immers bevinden dat de woorden van het vierde vers met de vorige en volgende door het koppelwoordje *en* samenhangen.

Het blijkt dan duidelijk dat alhier nog een Goddelijk Persoon tevoorschijn komt, Die dus de Messias is, daar tussen de woorden van de drie eerste verzen met de volgende een verband is, (dat het woordje *en* aanwijst) tot zolang de draad der redevoering zulks niet verbiedt. En dat zelfs na ons tekstvers nog een Goddelijk Persoon voorkomt, blijkt uit het achtste vers, alwaar de Spreker Zich uitdrukkelijk de HEERE, of de Jehova noemt, zeggende: "Want Ik de HEERE, heb het recht lief" enz.

Of echter die Spreker ophoudt in het negende vers, en dus in vers tien alleen de kerk sprekende wordt ingevoerd, zeggende: "Ik ben zeer vrolijk in den Heere", enz. zullen wij in de verhandeling van dat vers nader onderzoeken en doen zien hoe tenminste al die zaken ook in de mond van de Messias passen. En dus hoe men Jezus als het Hoofd en de gelovigen als leden daar wel kan samenvoegen, of in dat ene vers een persoonsverwisseling aantreffen.

Maar het is bij ons wat duisterder, wie men hier door de personen moet verstaan, en als de Onderwerpen moet aanmerken, van wie dat bouwen enz. getuigd wordt, uitgedrukt door *zij*, als er staat: "En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen" enz.

In het algemeen zou men volgens de samenhang er Sions treurigen door kunnen verstaan, nu getroost en gesterkt door des Heeren Geest, en versierd met allerlei geestelijke gaven en genaden, zoals daarvan in het vorige vers gemeld was, en dus begrijpen wij er de leden van de eerste Evangeliekerk zelf onder, voor zover ieder gelovige verplicht is zijn gaven, schatten en goederen, niet alleen in het lichamelijke, maar bijzonder ook in het geestelijke tot nut van anderen en ter voortplanting en opbouw van Gods Kerk aan te leggen, en zo al zijn verplichtingen en vermogens te besteden ten koste van de opbouw van Gods geestelijke tempel, al waren het ook maar rams- en dassenvellen.

Daar echter de opbouw van Gods Kerk bijzonder het werk is van leraars, die onder de benaming van bouwmeesters daarom wel voorkomen in de Schrift, zo denken wij dat men hier bijzonder de voorgangers der Kerk er onder moet verstaan en hun hierin de voorrang geven. Maar dan is wederom de vraag hoedanige leraars en voorgangers van de Kerk er onder

te verstaan zijn, of ordinaire of extraordinaire, en dus of leraars uit de Joden, of uit de heidenen? Wij voor ons twijfelen niet of men moet hier bijzonder zijn gedachten laten gaan omtrent de extraordinaire leraars en gezanten van God, en wel bijzonder uit de Joden, namelijk de apostelen, als de eerste rijksboden van de Kerk. En daartoe hebben wij deze redenen:

1. Daar we tevoren over vers 3 reeds gezien hebben dat men door Sions treurigen, in onderscheiding van alle treurigen, waarvan in vers 2 gemeld was, bijzonder de weinige gelovige Joden moet verstaan die er toen zich hier en daar bevonden, waarvan de apostelen geen gering deel van uitmaken.

2. Omdat de eerste opbouwning van de woeste plaatsen der heidenen bijzonder door de apostelen verricht is, zoals we straks in de vervulling nader zullen aantonen, zodat men dan hier ook in de eerste plaats bijzonder om hen moet denken.

3. Omdat deze bouwers hier duidelijk onderscheiden worden van de leraars uit de heidenen, waarvan straks in het volgende vers, als van een nieuwe weldaad aldus wordt gesproken: “En uitlanders zullen staan en uw kudden weiden; en vreemden zullen uw akkerlieden en uw wijngaardeniers zijn.”

4. Omdat aan deze bouwers in het gemelde vijfde vers *kudden*, te weten, van gemeenten toegeschreven, genaamd *uw kudden*, zoals er van die leraars uit de heidenen getuigd wordt: zij zullen *uw kudden weiden*; bijgevolg zo moet men hier denken aan zodanige personen die verscheidene kudden der gemeenten vergaderd hadden, waarvan nu voorts het opzicht aan enige leraars uit de bekeerde heidenen toevertrouwd zou worden. Wie waren nu wederom dezelve anders als de apostelen en eerste evangelieboden? Immers dat het geen leraars uit de heidenen zijn kunnen, en dus die zelfde die in dat vers als herders der kudden voorkomen, blijkt, omdat aan dezelve in dat vers het opzicht aan hun kudden wordt toegekend. “Zij zullen” (staat er) “uw kudden” (niet haar kudden) “weiden”, enz.

5. Omdat het ons waarschijnlijk voorkomt dat men door degenen die in vers 6 als “priesters des HEEREN” pralen en met zo heerlijke voordelen boven de *uitlanders* en *vreemde leraars* uit de heidenen voorkomen, bijzonder wederom de apostelen en eerste evangelieboden moet verstaan; zoals die duidelijk door het woord (*doch*) en door een directe aanspraak aan deze, van die uitlanders en vreemde leraars uit de heidenen in vers 5 vermeld, onderscheiden en boven dezelve bevoorrecht worden, als er staat: “Doch gijlieden zult priesters des HEEREN heten, men zal u dienaren onzes Gods noemen; gij zult het vermogen der heidenen eten en in hun heerlijkheid zult gij u roemen.” Immers kan men dit van de gehele Kerk of van alle gelovigen van het Nieuwe Testament in het algemeen zo niet verstaan, (hoewel het veeltijds zo opgevat wordt en het in zichzelf anders wel een waarheid is, dat die alle geestelijke priesters zijn), want die *priesters des HEEREN* zouden het *vermogen der heidenen eten en in hun heerlijkheid* zich beroemen. Bijgevolg zijn het geen bekeerden uit de heidenen zelf, daar zij van de heidenen daar onderscheiden worden, en aan hen toegezegd worden de grote voordelen die zij door de prediking van het Evangelie op de heidenen, door die te bekeren, behalen zouden, gelijk ook die bijzondere blijdschap, roem en kroon in de Heere, welke zulks voor Hem zouden bevonden worden; zoals we zulks alles nader in de verklaring van vers 6 hopen aan te tonen.

Dus dan vooraf gezien hebbende, wie men hier bijzonder als de bouwers van die *oude verwoeste plaatsen der heidenen* enz. moet verstaan, zo wordt het tijd dat we ten laatsten nu ook eens beschouwen waarin zulks eigenlijk zou bestaan en welke weldaden onder die belofte liggen opgesloten.

Hier wordt dan beloofd dat zij, te wete de apostelen en eerste evangelieboden, zouden de “oude verwoeste plaatsen bouwen”, en er wordt bijgedaan (dat al veel in het lichamelijke en geestelijke op hetzelfde uitkomt en daarom geen bijzondere onderscheiding en verklaring nodig heeft) dat zij “de vorige verstoringsen wederoprichten, en de verwoeste steden

vernieuwen” zouden. Zoals we nu gezien hebben, dat men hier zo zeer om geen eigenlijke en lichamelijke, maar bijzonder om oneigenlijke en geestelijke oude verwoeste plaatsen moet denken, zo volgt dat hier dan ook van een geestelijk bouwen daarvan gesproken wordt, en dat wederom niet zo zeer met zinspeling op het bouwen van een verwoeste akker of veld door de ploeg en de gewone akkerbouw (hoewel we zulks niet geheel uitsluiten, daar straks in het volgende vers van de akkerlieden⁵ van de Kerk gemeld wordt) maar bijzonder met zinspeling op het opbouwen en vernieuwen van verwoeste dorpen en steden, welke voorname gebouwen, huizen en tempels door de vijand gesloopt en verwoest waren, en zo als een puin hoop vele eeuwen gelegen hadden; maar dewelke daarna, als de tijd der woede geheel over, en er nu een bestendige vrede tussen de in oorlog zijnde partijen gemaakt is, wederom van de grond af uit de vorige puinhopen hersteld, vernieuwd en opgebouwd, ja zelfs wel eens mooier, sierlijker en heerlijker, dan zij tevoren waren, gemaakt worden. Zodat er daarom straks tot nader verklaring wordt bijgedaan: “En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen wederoprichten, en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht.”

Dit bouwen nu van die *oude verwoeste plaatsen*, evenals ook het oprichten van *de vorige verstoringen* en het vernieuwen van *de verwoeste steden*, of woeste toestand der heidenen, wil in het kort (om nu alles samen te trekken) zeggen dat de apostelen als geestelijke bouwlieden met dat doel hun grote hoofdwerk zouden maken, om aan de ene kant in de heidenen verder af te breken wat er van de oude en wandrogtelijke geestelijke puinhopen in hen nog over was, opdat zij op geen kwaad fundament zouden bouwen, werpende alle verkeerde hoogten van vleeselijke wijsheid, eigen gerechtigheid, eigen kracht enz., geheel in hen terneder en trachtende hen zo eerst recht aan hun zelve te ontdekken en te ontbloten tot aan de fundamenten toe, hetgeen ook moet voorafgaan omtrent een ieder zondaar die bekeerd zal worden. En dat zij aan de andere kant een goed fundament, om verder op te bouwen zouden leggen, zijnde geen ander dan Christus, de ware Hoek- en Grondsteen van Zijn Kerk. “Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus.” En dus dat zij Deze met dat doel in al Zijn uitmuntende graveersels, in al Zijn schoonheid, nuttigheid, hoge noodzake-lijkheid, algenoegzaamheid en gepaste volheid aan hen zouden voordragen, verkondigen en aan alle heilbegerigen aanbieden, als de enige Heiland, Verlosser en Zaligmaker, zonder welke geen heil en zaligheid te verwachten is. Voorts dat ze, volgens die goed gelegde gronden, de gelovigen uit de heidenen, als zoveel geestelijke stenen, door middel van de troffel van Gods Woord en de kalk of het cement van des Heeren Geest zouden opbouwen tot een geestelijk huis en woonplaats van God in de Geest, nu die van God bestemde tijd daar was, waarin Christus de ware Vredevorst gekomen zijnde, door het Evangelie vrede zou verkondigen hun die verre waren, zowel als die nabij waren, Ef. 2:13 en 17. En waarin de twee muren van het Jodendom en heidendom, die tevoren zo lang van elkaar gescheiden waren door een middelmuur des afscheidsels, nu met elkaar zouden verenigd en die oude scheidsmuur verbroken worden; in welke opzicht de Christus daarom ook terecht niet alleen als een grond- en fundamentsteen, maar ook als een uiterste hoeksteen van Zijn Kerk voorkomt, Ps. 118:22, Matth. 21:42, 1 Petr. 2:6, Ef. 2:20, Jes. 28:16, Zach. 3:9. Omdat een hoeksteen bijzonder ook dienstig is om twee zijmuren van een gebouw met elkaar te verenigen, en op het nauwste tezamen te voegen en aan elkaar vast te houden⁶.

---

⁵ Wij zullen uit dien hoofde nu dan ook niet tonen, welke zoete overeenkomsten er zijn tussen het bebouwen van woeste akkers en landen, of van dorre woestijnen, en de geestelijke akkerbouw van Gods Kerk, en de woestijn van het heidendom, en waarin zulks in het geestelijke al bestaat; hoewel wij over de eerste snede van ons tekstvers (“zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen”) volgens de samenhang met vers 5 daartoe enige aanleiding vinden, en hier vele zoete dingen te melden waren daar we zulks in het brede over vers 5 hopen aan te tonen en daartoe liever uitstellen.

⁶ Hiervan zijn de Joden zelf ook niet geheel onkundig geweest, hoewel zij zulks door hun fabels wat verduisterd en verdonkerd hebben. Want zij zeggen dat er in de tweede tempel, in plaats van de weggevoerde en verloren

Wij vinden het ondertussen niet vreemd, dat in onze tekst bijzonder ook van terzijde gezinspeeld wordt op de wederopbouw van de oude verwoeste plaatsen en steden, en wel voornamelijk van de stad Jeruzalem en de tempel in het Joodse land na de wederkering van de Joden uit Babel, tussen welke én de geestelijke opbouw van gehele landen en volkeren, én van Gods geestelijke tempel wij wederom deze zoete overeenkomsten vinden.

1. Zoals die wederopbouw geschiedde nadat Israël zolang in Babel gevangen was geweest en nadat die gevangenen door Cyrus of Cores, koning der Perzen, en Gods gezalfde genaamd, vrijheid was uitgeroepen. Zo wordt deze belofte juist hier ook gedaan, nadat tevoren ook door Jehova's Gezalfde, de Messias, aan de gevangenen eerst vrijheid was uitgeroepen, op die wijze als we toen breedvoerig gezien hebben, als er staat in vers 1: "De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis". Behalve dat de verdrukkingen en vervolgingen, de banden en gevangenissen die de Kerk en deszelfs voorgangers met de aanvang van het Nieuwe Testament in en onder de heidenen in dat afgodische land, als in een geestelijk Babel zouden ondergaan, de weg zouden banen ter herbouwing van die oude verwoeste plaatsen der heidenen, en van zoveel volkeren die zolang ook geestelijk gevangen waren geweest in de strikken van de satan, of ter opbouw van Gods geestelijke tempel uit Joden en heidenen bestaande.

2. Zoals de hoofden van het uit Babel uitgetrokken Israël beschimpt werden over het werk der opbouw van de verwoeste stad en tempel, zie Nehem. 4:2, en over de herstelling van het werk van de openbare godsdienst, ja! bedreigd door een Sanballat en Tobias en anderen, om met geweld zulks te beletten, vergeleken Nehem. 2:3, 4 en 4:7 en 8 en zoals waarlijk ook hun kracht klein en hun vijanden veel en machtig waren, als waaronder zich bevonden zelfs de Arabieren, de Ammonieten en de Asdodieten, die tezamen een verbintenis maakten om tegen hen te strijden; zodat het naar de mens bijna onmogelijk scheen, zo een groot werk uit te voeren. Zo werden ook de hoofden en voorgangers van de Kerk, nu uitgegaan zijnde in alle landen der heidenen, om de oude verwoeste plaatsen te herbouwen, juist daarom grotelijks

---

Verbondskist een marmeren steen geweest is, drie vingers hoog opgericht van de aarde en genoemd de *steen der grondvesting*, van welke steen zij zulke heerlijke dingen getuigen, dat ze terecht op de Messias kan, en moet toegepast worden. Zij noemen dezelve שתיית het *fundament*, en zeggen dat God die in het midden van de wereld, of het middelpunt van de aarde geplaatst heeft tot een vastigheid en fundament van de wereld. Enigen uit de Rabbijnen zeggen dat die steen, de steen der grondvesting genoemd is, omdat alle andere dingen uit denzelve, als uit het eerste fundament geschapen zijn zij doen er bij dat deze steen dezelfde is geweest die Jacob gezalfd en Gode toegewijd heeft, en dat Jacob voor die steen der grondvesting is nedergefallen. Ja! dat die steen de voeder en onderhouder van Israël geweest is, en op zich geschreven heeft gehad de naam van vier letters. Allemaal zaken die makkelijk tot de Messias kunnen overgebracht worden, en waaruit duidelijk blijkt dat zij de Messias als de grond- en hoeksteen van Zijn Kerk hebben aangemerkt, en door de benaming van steen, grondsteen, hoeksteen, enz. die Hem in het Oude Testament zo vaak gegeven wordt, geen andere dan de Messias, die de ware Grond- en Hoeksteen van Zijn Kerk zijn zou, verstaan hebben. Hetgeen ook nader daaruit blijkt, omdat de oude Joden zelf alle plaatsen die van de Christus onder het zinnebeeld van een steen spreken, van de Messias uitgelegd hebben. Zo in Bereschith Rabba, schrijvende over de woorden: "En Jacob toog uit van Berseba". Aldus: 'Nadat de Koning Messias Zich zal hebben gewroken aan Ezau, zo zal Hij zelfs een groot Koning worden, en dat is hetgeen geschreven is in Dan. 2:35. En de steen, die het beeld geslagen heeft, is tot een grote berg geworden.' En over de woorden van Jesaja 28:16: "Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik leg een Grondsteen in Sion, een beproefden Steen, een kostelijken Hoeksteen, Die wel vast gegrondvest is; wie gelooft, die zal niet haasten." Rabbi Salomon schrijft aldus: 'Zie ik heb gegrond'. יסר jasar is van de verleden tijd, waarom het ook van de verleden tijd moet uitgelegd worden en wel alzo: "Zie Ik ben Degene, Die in Sion gegrond heb een steen, dat is, het is nu al bepaald en besloten voor Mij, en Ik heb gesteld de Koning Messias, welke is de Steen בוך bochan, hetwelk beduidt: Sterkte. Jes. 32:14 en 23:13. 'De Heere heeft gezegd' (aldus spreekt de Targum) 'zie ik stel in Sion den Koning de Messias, die Machtigen en Sterken' enz. zie verder daarvan over Jes. 8:13-17 in het boek Sanhedrin, in het hoofdstuk dat begint: Echad dine mamoneth, en bij R. Salomon ook dergelijke dingen.

bespot, bijzonder door de heidense filosofen. Men merkte hen aan als degenen die hen zo wat fabels en nieuwigheden vertelden. Men woede uitermate zeer tegen dezelve en zocht met alle kracht de onderneming van dat grote werk tegen te gaan. Ook was het getal en de macht van deze geestelijke opbouwers waarlijk zeer klein en haar vijanden daarentegen ontelbaar veel en machtig, zodat het naar de mens geheel onmogelijk scheen zo een groot werk uit te voeren.

3. Gelijk een dappere Nehemia en anderen zich echter noch door bespottingen, noch door bedreigingen lieten afschrikken, maar de opbouw van hun stad en tempel en de herstelling van de godsdienst onversaagd voortzetten; dermate dat ze met de ene hand het zwaard voerden tegen hun vijanden en met de andere werkten aan de vervallen muren van Jeruzalem, Nehem.

4. Alzo lieten zich ook de apostelen en eerste evangelieboden door geen beschimpingen en bedreigingen en zelfs niet door enige verdrukkingen of vervolgingen afschrikken van hun heilige onderneming, in het opbouwen van de oude verwoeste plaatsen der heidenen; maar verdedigden zich dapper aan de ene kant met het zwaard des Geestes, welke is Gods Woord tegen hun tegenstanders, en arbeidden ondertussen aan de andere kant onvermoeid om de vervallen muren van het geestelijk Jeruzalem wederom op te bouwen.

4. Zoals dat grote werk van de herbouw van Jeruzalem, enz. niet door uiterlijk geweld of kracht, maar door Gods krachtige hulp en door Zijn Geest, Die als een Geest des raads, der sterkte, der dapperheid en der heldhaftigheid de bouwers daarvan bezielde, gelukkig voortgezet en voltrokken werd. Zo was het ook gelegen met de herbouw van die oude verwoeste steden der heidenen door de apostelen, dit kon niet geschieden door uiterlijk geweld of kracht, maar door des Heeren Geest, de wapenen van hun krijg waren niet lichamelijk en vleselijk maar geestelijk, en de Heere werkte krachtig mede door hun hand onder vele tekenen en door veel wonderen; zodat hier alleszins vervuld werd, hetgeen met zinspeling op de herbouw van Jeruzalem en de tempel geschreven staat in Zach. 4:6b en 10a: “Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen. Want wie veracht den dag der kleine dingen?”

5. Zoals zelfs heidense mogendheden de opbouwers van Jeruzalem en de tempel te hulp gekomen zijn en gaven en geschenken tot de opbouw van de tempel gezonden hebben⁷, Ezra 6:8 en 7:20 en ook vele heidenen mee gearbeid hebben aan deszelfs opbouw, zoals daar op gezinspeeld wordt in Zach. 6:15. “En die verre zijn,” (versta niet alleen de Joden, die ver verstrooid waren, maar bijzonder de heidenen die ver van God waren en zelfs vergelegene heidenen) “zullen komen en zullen bouwen in den tempel des HEEREN” Zo hebben mettertijd ook enige heidense koningen en mogendheden met hun macht en goederen besteed ter bevordering van de geestelijke opbouw van oude verwoeste steden, of van de geestelijke tempel, en zelfs vele heidenen die tevoren verre waren, nu bekeerd zijnde, hebben ook de handen aan het werk geslagen; zoals zulks daarom ook straks nader in het volgende vers van mijn teksthoofdstuk geleerd wordt, als er staat: “En uitlanders” te weten, ver gelegene heidenen “zullen staan en uw kudde weiden;” enz. en wederom in vers 6: “gij zult het vermogen der heidenen eten en in hun heerlijkheid zult gij u roemen.” Zoals we zulks alles daarover nog nader hopen te tonen.

Ziet zoveel dachten wij te moeten zeggen tot verklaring en opheldering van die gewichtige en diepzinnige godsspraak, als er beloofd wordt: “En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen” enz. Nu blijft er niets over, dan dat we voor het laatst zien hoe zulks in meer andere godsspraken voorzegt en onder de blijde heildag van het Evangelie duidelijk ook zo zijn vervulling gehad heeft.

---

⁷ Dus hebben de heidense mogendheden hun de behulpzame hand geboden, wanneer de koningen van Persen, als Darius en Artaxerxes gaven en geschenken tot de opbouw van de tempel gezonden hebben, en de koning Cyrus veel schatten tot herstelling van de stad en tempel aan de kinderen Israëls gaf; vergelijk Ezra 1. Ja! Ptolomaus Philadelphus de heilige vaten teruggaf en vele giften aan de hogepriester Eleëzar zond, zoals daarna ook vele anderen gedaan hebben.

Hoe dat iets dergelijks als hier beloofd wordt ook in verscheiden andere godsspraken voorzegt staat, hebben we tevoren reeds ten dele gezien, zodat we ons niet breed daarover zullen uitlaten. Het lust ons alleen nog een en andere voorname profetie daarover ter staving bij te brengen en wel die van de duisterste (want die van zichzelf duidelijk en meer bekend zijn, gaan we met opzet voorbij) die we vinden in Zach. 14:7 en 8. Daar wordt van *levende wateren* gemeld, waaronder men dergelijke stromen van levend water van de Heilige Geest kan verstaan, waarvan Jezus spreekt in Joh. 7:38, dewelke zouden vlieten naar de Oostzee en naar de achterste zee. De zee betekend in het algemeen het heidendom, die als woeste wilde baren der zee zolang geweest waren, die zee, waarvan daarom in Johannes' Openbaring elders staat dat ze niet meer was, omdat de heidenen eens zouden bekeerd worden; maar daar in Zach. 14 van een tweeërlei zee gemeld wordt, te weten, van een oostzee en een achterste zee, waarnaar de ene helft en andere helft van die levende wateren zouden vloeien, zo verstaan wij in onderscheiding van zaken door de oostzee of dode zee de Joden, die in het land van Kanaän gelegen in het oosten, gewoond hebben, en verwoest zijn geworden door Gods oordelen, de dag der wrake, vers 2, bedreigd, zijnde dood in zonden, Lo-Ammi, geen volk of een dood volk zonder geest en leven. En door de achterste zee kunnen we dan verstaan de andere barbaarse, ver gelegen en ten aanzien van het Joodse land achteraf liggende volkeren van heidenen, welke besproeid zouden worden met de leer van het Evangelie en het water des Geestes, en zo van dorre woestijnen veranderd worden in een welgewaterde en vruchtbare hof. Daartoe zou men ook kunnen bijbrengen de voorzegging die we vinden bij onze profet in hoofdstuk 45:14: "Alzo zegt de HEERE: De arbeid der Egyptenaars en de koophandel der Moren en der Sabeeërs, der mannen van grote lengte, zullen tot u overkomen en zij zullen uwe zijn, zij zullen u navolgen, in boeien zullen zij overkomen; en zij zullen zich voor u buigen, zij zullen u smeken, zeggende: Gewisselijk, God is in u en er is anders geen God meer." Hetgeen ten opzichte van het laatste, men anders niet goed met betrekking tot die heidense volkeren kan verstaan, dan in opzicht van hun bekering, nadat zij nu door de leer van het Evangelie betreffende de ware God zouden onderwezen zijn. Doet daarbij hetgeen geprofeteerd staat in Ps. 45:10, alwaar de Messias aldus toegejuicht wordt: "Dochters van koningen" (te weten, van heidense koningen en mogendheden) "zijn onder Uw kostelijke staatsdochteren; de koningin staat aan Uw rechterhand, in het fijnste goud van Ofir." En hetgeen er op volgt in vers 13: "En de dochter van Tyrus, de rijken onder het volk, zullen uw aangezicht met geschenk smeken." Te weten, de rijke heidense volkeren van Tyrus zouden ook het hare ter opbouw van Jezus' geestelijke tempel toebrengen, in die tijd, als nu ten opzichte van de bekering van die heidense volkeren zou vervuld zijn, de voorzegging die we vinden in Ps. 87:4: "Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen die Mij kennen; zie, de Filistijn en de Tyriër, met den Moor, deze is aldaar geboren." *Aldaar*, te weten, in Sion geboren! Zie ook Ps. 68:32, Zach. 9:10, 13 en 15.

En hetgeen aldus in mijn tekst en in zovele andere heerlijke godsspraken betreffende de bekering der heidenen of het bouwen van hun woeste landen en steden door de dienst der apostelen en eerste evangelieboden was voorspeld, zulks is ook duidelijk in en door hen vervuld geworden, toen de apostelen het land der heidenen geestelijk bemachtigd, en onder hen als verdeeld hebben, en het woord des Koninkrijks predikten in die oude verwoeste plaatsen van Egypte, Engeland, Cyprus, Italië, Morenland enz. en het Evangelie als een bliksem werd verspreid over de aardbodem. Toen hebben zij die oude verwoeste plaatsen, landen en akkers der heidenen, die zo lang woest gelegen hadden, gebouwd, toen zijn op het blazen van de trompetten van het Evangelie de muren van het heidense Jericho omver gevallen, de afgoden ter aarde gestort, de orakelen stom geworden. Toen hebben de heidenen hun toverboeken verbrand, en het Evangelie der zaligheid in gehoorzaamheid des geloofs omhelst, waar omtrent elk het zijne heeft toegedaan. Want zo het waar is, hetgeen ons de kerkhistoriën zeggen, dat die van Azië door Paulus, Johannes en Petrus en door deze laatste

ook de Babyloniërs; dat de Indianen, Parthers, Perzen, Hyrcaners door Thomas; de Schytiërs en Traceërs door Andreas; de Moren door Matheüs; dat de Edessenen door Judas Thaddeüs; die van Phrygië door Philippus; de Armeniërs door Bartholomeüs; de Egyptenaren door Markus en andere door anderen van de eerste evangelieboden zijn bekeerd, zo is er immers niet aan te twijfelen, of zij hebben de oude verwoeste plaatsen, landen en steden der heidenen alom genoegzaam wederopgebouwd; om nu van Paulus in het bijzonder niet te melden, die voornamelijk tot een leraar der heidenen door Jezus was afgezonderd, en als een arend alles heeft overgevlogen en het Evangelie van Jeruzalem af en rondom tot aan Illyricum toe met een onvermoeide vlijt verkondigd heeft. Immers hoe die kleine Benjamin, maar grote apostel boven anderen in het bouwen van die oude verwoeste plaatsen der heidenen uitgemunt heeft, zulks kunnen niet alleen zijn brieven aan gehele heidense gemeenten die hij opgericht heeft, als aan die van Rome, Korinthe, Galaten, Efeze, Colossen enz. getuigen, waaruit genoegzaam blijkt, dat hij een groot deel der heidense wereld alleen verchristend heeft; maar zulks getuigt hij zelf in nederigheid van zichzelf in 1 Kor. 3:9 en 10: “Want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij. Naar de genade Gods die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouwt daarop. Maar een iegelijk zie toe hoe hij daarop bouwt.”⁸

Toepassing.

Zie daar, dus hebben wij deze diepzinnige en gewichtige stof naar genoeg wat nader in het licht gesteld. Nu roept ons de tijd dat we hetzelfde op onze tijden en zeden, en was het mogelijk, op onze gemoederen voor het laatste ook nog een weinig nader toe-eigenen.

Gij hebt dan gezien, mijn vrienden, welk een heerlijke belofte aangaande de bekering der heidenen, of de wederopbouw van derzelver oude verwoeste plaatsen, landen en steden, door middel van de dienst der apostelen en eerste evangelieboden hier aan de Kerk van het Nieuwe Testament gedaan wordt, en hoe zulks ook in die eerst tijden, dadelijk zijn vervulling bekomen heeft.

Dit is waarlijk niet gering, maar wel als een overgrote weldaad te schatten; want zulks heeft de weg gebaad, dat ook wij, die van nature ook verdoemelijke zondaren uit de heidenen zijn en weleer tot stomme afgoden heen gedreven waren, bestraald zijn geworden met het helder licht van het Evangelie, en dus onder een mogelijkheid van zaligheid gebracht zijn, daar we anders bij gebrek daarvan tot in eeuwigheid aan dezelve hadden te wanhopen. Een voorrecht daarom, dat nooit genoeg naar waarde kan geschat worden, en hetgeen helaas! nochtans

---

⁸ Er zijn geleerde mannen die aanmerken dat in Ex. 28:20 onder de stenen in de borstlap van de hogepriester de steen Jaspis de laatste plaats besloeg; maar in Openb. 21:18 en 19 was onder de twaalf fundamenten van het nieuwe herbouwde geestelijk Jeruzalem de steen Jaspis de eerst; zoals ook het gehele gebouw van haar muur Jaspis was, hetgeen niet zonder grote verborgenheid en een bijzondere geheimbeduidenis schijnt te zijn. Want de twaalf stenen in de borstlap betekenen de twaalf stammen van Israël, welke daarom ook daarin gegraveerd werden; zodat de laatste steen Jaspis de naam van de stam Benjamin vertoonde, uit welke stam Paulus was, en die uitdrukkelijk in Ps. 68:28 Benjamin de kleine genoemd wordt, en de twaalf fundamenten van het Nieuwe Jeruzalem hebben hun opzicht op de leer van de twaalf apostelen, waaronder Paulus, hoewel eigenlijk in het eerst niet onder dat twaalfstal behoord hebbende, echter niet alleen ook mag geteld worden als dezelfde bediening met hen verkregen hebbende, maar zelfs billijk wegens zijn overvloediger arbeid de voorrang mag gegeven worden, om welke reden dat de Jaspis die het gesteente van Benjamin was, onder de twaalf fundamenten van het Nieuwe Jeruzalem vooraan of eerst geplaatst wordt, omdat Paulus, uit de stam van Benjamin zijnde, de voornaamste geweest is, die Christus tot het fundament der Kerk gelegd heeft, als we hem hebben horen getuigen in 1 Kor. 3:10 en op het fundament van wiens leer de Kerk uit de heidenen opgebouwd is. Dat die steen Jaspis in de borstlap van de hogepriester de laatste stond, heeft misschien verbeeld dat de stam van Benjamin tot de opbouw van Israël's republiek en kerkstaat het minste zou toebrengen, en zo kan men niet goed een andere reden van zo grote plaatsverzetting van deze steen in Johannes' Openbaring uitdenken, waarom die juist daar als de eerst voorkomt in het fundament des muurs van het vernieuwde en herbouwde Jeruzalem, als dat een uit die stam van Benjamin, te weten Paulus, die Benjamin de kleine, nu in de topbouwen van het nieuwe Jeruzalem de eerste of voornaamste zou zijn en zo dat oude gebrek vervullen.

weinig en door zeer weinigen als zodanig recht overwogen en met nederige dankzegging tot God erkend wordt.

Maar vergelijken wij onze tijden en zeden eens met die eerste tijden van de bekering der heidenen, o! hoe weinig gelijken velen van deze kinderen der bekeerde heidenen daarna! Mag men niet een groot deel van onze Christus-belijders terecht nog vergelijken met de toestand en het gedrag van de onbekeerde woeste heidenen? Vind men in dezen niet helaas! ten opzichte van zeer velen onder ons, overal in het midden zelfs van een christenland nog soortgelijke oude verwoeste en verstoorde plaatsen en steden, die ten opzichte van het grootste aantal van derzelve inwoners nog niet recht herbouwd en vernieuwd zijn? Wij hebben het wel aan de ene zijde als een grote genade en onverdiende weldaad van Jehova God te schatten dat het onze steden, landen en dorpen niet ontbreekt aan een grote menigte, en onder die zelfs van getrouwe arbeiders en geestelijke opbouwers daarvan, die al hun wijsheid en vlijt aanleggen om was het mogelijk, de oude verwoeste plaatsen en steden te herbouwen en te vernieuwen. Dermate dat zelfs die verre, en van nature ook zondaars uit de heidenen waren, nog komen en bouwen in de tempel des Heeren, en doen blijken dat de Heere hen gezonden heeft, en dat zo zelfs uitlanders nog staan en de kudden van onze gemeenten weiden; terwijl vreemden onze akkerlieden en wijngaardeniers zijn; maar echter met hoe weinig succes en vrucht verrichten zij ten opzichte van velen en de meesten dien geestelijke opbouw niet! Hoe moeten zij niet merendeels hun werk zuchtende doen! Hoe vruchteloos lopen hun pogingen soms niet af; dermate dat het schijnt alsof zij op een rotssteen ploegen en op het dorre strand zaaien, ja! zodanig, dat zij zich onder de woeste heidenen meer vrucht van hun arbeid waarschijnlijk zouden mogen beloven.

Immers welk een lauwheid en flauwheid, welk een vadsigheid en traagheid, welk een onverschilligheid en nalatigheid in de godsdienst, bespeurt men niet alom! Ja! welk een onvruchtbaarheid in het goede en vruchtbaarheid in het kwade en in het voortbrengen van allerlei werken der ongerechtigheid wordt er niet handtastelijk bij zovelen bespeurd, zodat men er niet met opdelfen naar te zoeken heeft! En wat zeg ik! welk een woestheid in taal en in zeden; welk een bijna heidense onkunde en bijgelovigheid wordt er niet bij zovelen onder ons bespeurd, die echter zelfs nog de naam van christenen willen behouden en zich wel grotelijks geraakt zouden tonen als men hun bij heidenen wilde vergelijken en de naam van een christen eens mocht weigeren te geven. En gave God, dat het hoge woord er helaas niet uit moet, met te zeggen dat vele heidenen op hun wijze eerlijker, zediger, deugdzamer, matiger, rechtvaardiger en godsdienstiger geleefd hebben, dan velen van onze naamchristenen. Waarom het dan ook die van Tyrus en Sidon, heidense volkeren, verdraaglijker zal vallen in de dag des oordeels dan zulk een christenvolk. En waarlijk, vrienden, zagen de apostelen eens op, stak die leraar der heidenen, Paulus, het hoofd eens weder ten grave uit, hoe verwonderd en verbaasd zouden zij niet staan! En zouden zij ten opzichte van velen, komende op wegen, op markten, op straten, op wagens, in schepen, in herbergen enz. niet menen dat zij zich nog in de vorige oude verwoeste plaatsen en steden der heidenen, zo niet in erger bevonden, die ze met hun voeten doorwandeld hebben, en waarin hun meeste krachten geschied zijn, om die te herbouwen en te vernieuwen?

En wat zal ik meer zeggen; ik moet er dit ene nog bijvoegen, dat zelfs wanneer eens bij geval een beschaafd heiden, het woord Gods en het Evangelie der vervulling in handen mocht krijgen en lezen, en daarna in onze landen komen, dat hij zich verbaasd zou moeten tonen als hij zou zien, dat velen van dezulken die dat Woord en Evangelie, hetgeen zulk een christelijk, voorbeeldig en godzalig leven voorschrijft, erkennen voor de enige regel van hun wandel, daar omtrent in taal, in zeden en praktijk zover van af zijn als het oosten van het westen is, in die mate dat hij soms lang zou moeten zoeken eer hij rechte christenen onder de christenen zou vinden en grotelijks moeten twijfelen of dat volk, dat zo leeft, wel gelooft hetgeen het belijdt, en hetgeen het voor de enige regel van hun geloof en wandel anders erkend.

En mag men die grote dorheid, onvruchtbaarheid en woestheid, die er helaas! alom in deze dagen bij, en onder vele naamchristenen in zoveel steden, vlekken en dorpen van ons christen-Nederland bespeurd wordt, niet wel aanmerken als ook één van de voornaamste rechtvaardige oorzaken, waarom God ons ook in deze dagen straft en tuchtigt met zo grote en langdurige dorheid, droogte, koude en onvruchtbaarheid; zodat geen mensen, hoe oud zij ook zijn, ooit een dergelijk verachterd jaarseizoen beleefd hebben, dermate dat in dit fatale en alom beruchte jaar 1740 tot in het begin van de maand juni nauwelijks een blad aan vele bomen te zien is geweest, dat er bijna geen gras en voeder voor de beesten te krijgen is, en zeer vele reeds van honger hebben moeten sterven, en zelfs de voornaamste huislieden al hun weiden tegelijk ter afeting voor hun beesten hebben moeten laten beslaan, om dus door de ruimte der weiden nog het nodige voeder te bekomen, zonder bijna enige landen te kunnen tot hooilanden laten liggen en aangroeien. En ach! wie neemt het nog bijna recht ter harte! Men klaagt wel in het algemeen in de bijeenkomsten over de grote dorheid, droogte, onvruchtbaarheid, over de koude, de schrale noordelijke en noordoostelijke winden, die reeds sinds Pasen tot nu zolang na Pinksteren achtereen gewaaid hebben, maar weinigen hoort men daarbij klagen over hun zonden, als de rechtvaardige oorzaken van zulke straffen en plagen, zelfs het stomme vee zucht er meer onder dan menig mens, en hetzelfde schreeuwt het openlijk door een naar geluid te maken, als uit, en vermaant de voorbijganger en eigenaar om toch zijn klaagstem tot God recht op te heffen en te laten horen. Men heeft nu met verwondering wel gezien dat zelfs de beesten in het beste deel van mei, met zakken en dekens bekleed in het veld gaan vanwege de grote koude, en men had zich bij die gelegenheid wel te binnen mogen brengen, hoe weleer met zakken bekleed te zijn een blijk van grote rouw en rampspoedige tijden was, maar ach! hoe weinigen hebben mogelijk daar aan gedacht en ten minste, hoe weinigen hebben zich daarop als in zak en as op het diepste verootmoedigd voor het aangezicht des Heeren, en Hem ernstig gesmeekt, dat Hij hun en Nederlands volk nog eens wilde schenken: “sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwden geest;” ten gevolge van die belofte die we de Messias hebben horen doen in het derde vers van ons teksthoofdstuk.

De Heere had ons reeds al zwaar getuchtigd, niet alleen in het verleden najaar met zoveel en langdurige plasregens, maar daarop ook met zo een ongewone harde en strenge winter, niet minder, maar eerder strenger dan die van 1709. Dermate dat vele mensen en beesten eronder hebben moeten bezwijken, en men wel mocht uitroepen met de woorden van de psalmist: “Wie kan bestaan voor Uw koude?” Men had gehoopt dat de strengheid en ongemakken daarvan door een aangename lentetijd eindelijk zouden verzoet en vergeten zijn, maar het behaagde de Heere in tegendeel in plaats daarvan een soort van nawinter ons te doen gevoelen en we hebben reeds de lente achter onze rug en binnen weinig dagen zelfs al de langste dag, zodat de zon haar loop begint te korten, en wij de zomer zullen ten einde zijn, eer we het weten; en God weet wat dit fatale jaar van 1740 nog verder baren wil, welke landen, steden en plaatsen mogelijk voor het einde van het jaar, hier of elders wel mochten verwoest en verstoord worden door het zwaard van de oorlog, dat reeds uit de schede getrokken is, en woedt tussen de twee machtigste koningen van Europa, te weten die van Engeland en Spanje, waarvan het vuur wel zodanig mocht branden, dat wellicht (hetgeen God genadig verhoede) de vlam daarvan tot ons mocht overslaan. Zo roept de Heere ons van alle kanten toe: “Hoort de roede, en wie ze bestelt heeft”. Zo stelt de Heere Zich als om te pleiten en om Zich met Neerlands volk in het recht te begeven. En immers, dit is zeker, hetgeen Paulus ons leert en ter waarschuwing heeft nagelaten, als hij zegt: “Want de aarde die den regen menigmaal op haar komende, indrinkt en bekwaam kruid voortbrengt voor degenen door welke zij ook gebouwd wordt, die ontvangt zegen van God; Maar die doornen en distelen draagt, die is verwerpelijck en nabij de vervloeking, welker einde is tot verbranding.” Hebr. 6:7 en 8.

Ach! dat een ieder dit wel ter harte nam! Ach! dat elk tot zichzelf eens mocht inkeren, zijn wegen bedenken, zijn bijzondere zonden, als de bijzondere redenen van Gods oordelen, mocht nagaan, en zo zijn wegen onderzoeken en doorzoeken en wederkeren tot de Heere! Wie weet, het mocht de Heere berouwen ten opzichte van het kwade, dat Hij over ons mocht besloten hebben, en Hij mocht nog een zegen achter laten! Immers des Heeren hand is nog niet verkort om te helpen, Zijn oor is niet zwaar geworden om te horen; werden er maar biddende en pleitende harten en monden gevonden! O! hoe makkelijk zou de Heere Zich dan nog laten verbidden. Maar ach! dat het de Heere tot dat einde behagen mocht Zijn oordelen aan ons te heiligen, en een Geest des oordeels en der uitbranding, een Geest der bekering, een Geest der genade en des gebeds over Nederlands volk uit te storten, en zo dezelve te overtuigen van zonde, van gerechtigheid en oordeel, opdat wanneer Zijn oordelen en gericht op de aarde zijn, de inwoners der wereld daardoor gerechtigheid leren.

Amen.